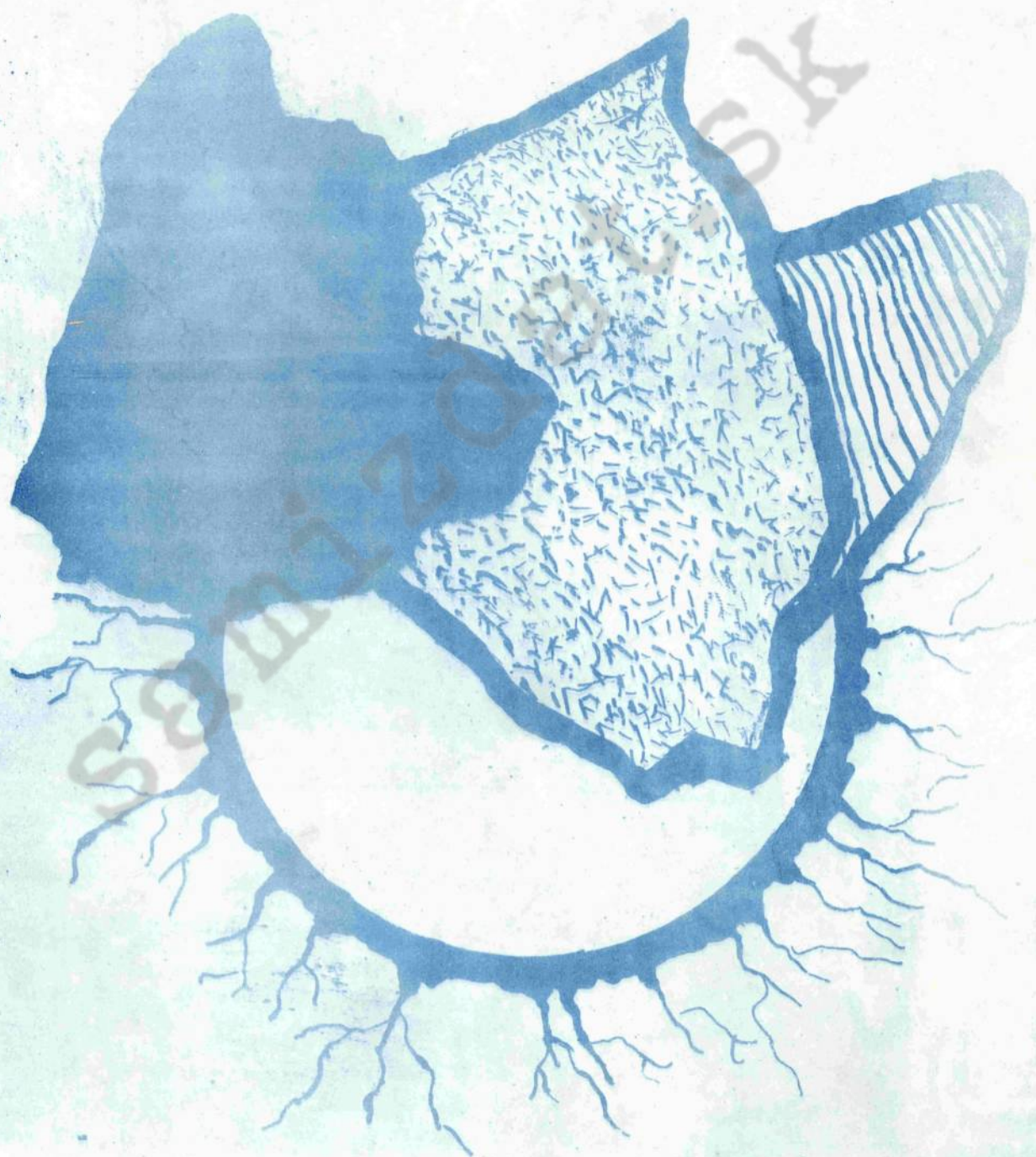

6. 1986^{IV} **RODINNÉ
SPOLOČENSTVO**

Kristus nás oslobodil. . . Nedajte sa znovu zapriahnuť do jarma otroctva!
(Gal 5,1)

O b s a h

1. Modlitba k sv. Metodovi /z 9. storočia/ a želanie	1
2. Charta práv rodiny	2
3. Uniesť svoju slobodu	6
4. Prejav Jána Pavla II. O práve na náboženskú slobodu	8
5. Ako žiť? Mať alebo byť ?.....	10
6. Poslušnosť a sloboda	12
7. Psychológ medzi nami. Dospievajúce deti odmietajú náboženský život	14
8. Udeľme si slobodu sami. /Úryvky z interview/	15
9. Úvahy o duchovnom živote na Slovensku 1. časť Duchovné vedenie	22
10. Sv. Metod vo filatelii	24
11. Koruna tvorstva len pracovnou silou?	25
12. O modlitbe	25
13. Slávnosti v rodine a v cirkvi	27
14. Katechéza. Skupina P /prvoprijímajúci/	32
Skupina Š /študujúca mládež/	36
15. Z ohlasov na bulletin Rodinné spoločenstvo	40
16. Riešenie vianočnej skladačky	42
17. Brat František a jeho posolstvo lásky /príloha/	

MODLITBA K SV. METODOVI

/z 9. storočia/

Svätý a ctihodný Otče, ty v nebeskej sláve,
oroduj za nás, čo ťa milujeme.

Oslobod' nás, tvojich učeníkov, od každého nebezpečenstva.

Rozširuj vieru a odstraňuj bludy.

Daj, aby sme my, tvoj ľud, dôstojne žili podľa svojho
povolania,

aby sme prišli k tebe.

a dostali sa na pravú stranu Krista Pána, nášho Boha,

a aby sme od neho prijali večný život.

Jemu nech je sláva a česť na veky vekov. Amen.

DO NOVÉHO ROKU

Božiu milosť, lásku a pomoc
všetkým, čo sa usilujú
urobiť zo svojich rodín
prameň a svedectvo
života viery, nádeje a lásky.

CHARTA PRÁV RODINY

Dňa 24. novembra 1983 uverejnila Svätá stolica "Chartu práv rodiny". Takéhoto dokumentu sa domáhali už biskupi na celocirkevnej synode o úlohách kresťanskej rodiny v dnešnom svete v októbri 1980. Pápež Ján Pavol II. v apoštolskej exhortácii "Familiaris consortio" prijal túto požiadavku a poveril príslušné orgány Svätej stolice jej vypracovaním.

Tento dokument nie je súhrnom teologických poučiek o manželstve, hoci odzrkadľuje náuku katolíckej cirkvi. Je to systematická formulácia základných rodinných práv, opierajúcich sa o prirodzené právo a kresťanské princípy.

Charta práv rodiny je adresovaná predovšetkým vládam a medzinárodným ustanovizňam, ktoré majú brániť a podporovať rodinné práva. No prihovára sa aj rodinám, aby v nich posilnili povedomie ich nenahraditeľnej úlohy. Pritom ich chce povzbudiť k obrane vlastných práv a k takému plneniu povinností, aby sa v dnešnom svete jasnejšie ocenila a uznala úloha rodiny.

Charta rodinných práv sa napokon obracia na všetkých ľudí, aby vynaložili potrebné úsilie na dosiahnutie ochrany práv rodiny a aby sa rodinná ustanovizňa posilnila pre súčasné i budúce dobro ľudskej spoločnosti.

Preambula Charty práv rodiny

Charta práv rodiny bola vypracovaná na základe nasledujúcich zásad:

a/ Práva osoby, aj keď ich vyjadrujeme ako práva jednotlivca, majú vo svojom základe spoločenský dosah, ktorý sa prirodzene a životne prejavuje v rodine.

b/ Rodina má základ v manželstve - intímnom spojení muža a ženy, ktorí sa vzájomne dopĺňajú. Toto spojenie sa utvára nerozlučiteľným manželským zväzkom, slobodne uzavretým a verejne vyjadreným, ktorý je zameraný na prenášanie života.

c/ Manželstvo je prirodzená ustanovizňa, ktorá jediná má poslanie ďalej rozdávať život.

d/ Rodina ako prirodzené spoločenstvo jestvovala skôr ako štát alebo ktorékoľvek iné spoločenstvo a vlastní osobitné práva, ktoré sú neodcudziteľné.

e/ Rodina netvorí len právnu, sociálnu a hospodársku jednotku, ale je skôr spoločenstvom lásky a spolupatričnosti, mimoriadne uspošobeným učiť a naďalej podávať kultúrne, etické, sociálne, duchovné a náboženské hodnoty, ktoré sú podstatné pre rozvoj a blahobyt jej vlastných členov, ako i spoločnosti.

f/ V rodine sa stretávajú viaceré generácie a navzájom si pomáhajú rozvíjať sa v ľudskej múdrosti a dávajú do súladu práva jednotlivcov s ostatnými činiteľmi sociálneho života.

g/ Rodina a spoločnosť sú navzájom pospájané vitálnymi a organickými zväzkami a majú vzájomne sa dopĺňajúce úlohy pri ochrane a pokroku dobra ľudstva a každej osoby.

h/ Spoločnosť, a predovšetkým štát, ako aj medzinárodné organizácie musia rodinu ochraňovať zásahmi politického, hospodárskeho, sociálneho a právneho rázu, ktorými sa upevní jednota a stálosť rodiny, aby mohla plniť svoje osobitné poslanie.

i/ Práva rodiny, jej základné potreby a jej hodnoty sa síce postupne v istých prípadoch zaručujú, no často sa na ne neberie ohľad, ba priamo sa podkopávajú zákonmi, ustanovizňami a sociálno-hospodárskym plánovaním.

k/ Mnohé rodiny sú nútené žiť v chudobe za podmienok, ktoré im znemožňujú dôstojne plniť svoje poslanie.

l/ Katolícka cirkev si uvedomuje, že dobro človeka, spoločnosti, ako aj samej cirkvi sa viaže na život rodiny. Preto si ukladá za jednu zo svojich povinností oboznamovať všetkých s Božími zámermi, vsetepenými do ľudskej prirodzenosti, pokiaľ ide o manželstvo a rodinu a napomáhať rozvoj a ochranu oboch týchto ustanovizní pred tými, čo ich napádajú.

m/ Celocirkevná synoda biskupov na svojom zasadnutí v roku 1980 výslovne odporúčala, aby sa zostavila a odoslala všetkým záujemcom Charta práv rodiny.

Vzhľadom na všetky tieto body Svätá stolica po porade s biskupskými konferenciami predkladá teraz túto

CHARTU PRÁV RODINY

a vyzýva všetky štáty, medzinárodné organizácie, všetky inštitúcie a zainteresované osoby, aby tieto práva rešpektovali a zabezpečili ich účinné uznávanie a zachovávanie.

Článok 1

Každá osoba má právo na slobodnú voľbu vlastného životného stavu. Môže sa preto oženiť či vydať a založiť rodinu alebo zostať slobodná. Každý muž a každá žena, ktorí dosiahli vek pre manželstvo a majú potrebné schopnosti, majú právo uzavrieť manželstvo a vytvoriť rodinu, a to bez akejkoľvek diskriminácie. Zákonné obmedzovanie výkonu tohto práva, či už trvalej a či dočasnej povahy, sa môže zavádzať len vtedy, ak je to potrebné z hľadiska závažných a objektívnych požiadaviek samotného manželského zväzku a jeho spoločenstva i z hľadiska verejnej dôležitosti. V každom prípade sa však musí rešpektovať dôstojnosť a základné práva ľudskej osobnosti. Tí, ktorí si želajú uzavrieť manželstvo a založiť rodinu, majú právo očakávať od spoločnosti také morálne, výchovné, sociálne a hospodárske podmienky, aby mohli po zrelom uvážení a zodpovedne uskutočniť svoje právo uzavrieť sobáš. Hodnota manželstva ako inštitúcie musí mať oporu vo verejnej moci. Postavenie nezosobášených dvojíc nemá byť na rovnakej úrovni ako náležité uzavreté manželstvo.

Článok 2

Manželstvo sa môže uzavrieť výlučne za plného, slobodného a náležité uváženeho súhlasu oboch snúbencov. Hoci je nutné rešpektovať tradičnú úlohu, ktorú má v niektorých kultúrach pri rozhodovaní snúbencov rodina, treba odstrániť akýkoľvek nátlak brániaci voľbe určitej osoby za manžela alebo manželku. Budúci manželia majú právo na náboženskú slobodu. Toto právo sa porušuje, ak sa stanoví ako predbežná podmienka pre manželstvo buď zapretie viery alebo vyznanie viery odporujúce vlastnému svedomiu. Muž a žena sa navzájom dopĺňajú. Preto majú obaja, pokiaľ ide o manželstvo, rovnakú dôstojnosť a rovnaké práva.

Článok 3

Manželia majú neodcudziteľné právo založiť si rodinu a rozhodnúť o časovom rozmedzí medzi narodením detí a o ich počte. Preto sa majú byť plne vedomí povinností, ktoré majú sami voči sebe, voči už narodeným deťom, voči rodine a voči spoločnosti, a to v správnej stupnici hodnôt a v súhlase s objektívnym mravným poriadkom vylučujúcim používanie antikoncepčných prostriedkov, sterilizáciu a umelý potrat. Činnosť verejnej moci i súkromných organizácií zameraná na to, aby akýmkoľvek spôsobom obmedzovala slobodu manželov pri rozhodovaní o deťoch, je ťažkou urážkou ľudskej dôstojnosti a spravodlivosti. Hospodárska pomoc, slúžiaca rozvoju národov, nesmie sa podmienovať prijatím programu antikoncepcie, sterilizácie alebo umelého potratu. Rodina má právo, aby jej spoločnosť prispela na plnenie jej úloh spojených s narodením a výchovou detí. Manželia s početnou rodinou majú právo na primeranú pomoc a nemajú byť preto diskriminovaní.

samizdat.sk

Článok 6

Rodina má právo žiť a rozvíjať sa ako rodina. Verejná moc má rešpektovať a zveľaďovať dôstojnosť, oprávnenú nezávislosť, slobodu, celistvosť a stálosť každej rodiny.

Rozvod narušá samostatné základy manželstva a rodiny.

System tzv. širších rodinných celkov sa má rešpektovať tam, kde existuje, a má sa mu pomáhať, aby stále lepšie plnil svoju tradičnú úlohu, ktorá sa vyznačuje solidaritou a vzájomnou podporou. Zároveň však treba rešpektovať i práva rodiny v užšom zmysle, t. j. manželov, a osobnú dôstojnosť každého jej člena.

Článok 7

Každá rodina má právo slobodne žiť vlastným domácim náboženským životom pod vedením rodičov, ako i právo verejne vyznávať a šíriť vieru, zúčastňovať sa na verejných bohoslužbách a obradoch a slobodne si voliť programy náboženského vzdelávania bez toho, aby preto bola diskriminovaná.

Článok 8

Rodina má právo na výkon svojej sociálnej a politickej funkcie pri budovaní spoločnosti.

Rodiny majú právo združovať sa s inými rodinami a inštitúciami, aby mohli plniť svoju úlohu vhodným a účinným spôsobom, aby mohli brániť svoje práva na povznášanie všetkého, čo je dobré.

Na hospodárskom, sociálnom, právnom a kultúrnom poli treba uznávať oprávnenú úlohu rodín a rodinných združení pri vypracovávaní a vykonávaní programov týkajúcich sa rodinného života.

Článok 9

Rodiny majú právo očakávať primeranú politiku zo strany verejnej moci v právnej, hospodárskej, sociálnej a peňažnej oblasti bez akejkoľvek diskriminácie. Rodiny majú právo na také zabezpečenie, ktoré im zaistí životnú úroveň primeranú ich dôstojnosti a plnému rozvoju. Nesmú sa im klásť nijaké prekážky pri nadobúdaní a zachovávaní súkromného vlastníctva, ktorým si zaručujú trvalosť rodinného zväzku. Zákony týkajúce sa dedičstva či odovzdávania vlastníctva majú rešpektovať potreby a práva členov rodiny.

Rodiny majú v sociálnej oblasti právo na opatrenia, ktoré berú do úvahy ich potreby v mimoriadnych prípadoch, ako napr. pri predčasnej smrti jedného či oboch rodičov, alebo ak jeden z manželov rodinu opustí, v prípade úrazu, choroby, pracovnej neschopnosti, nezamestnanosti a kedykoľvek je rodina mimoriadne postihnutá. Tieto opatrenia majú prihliadať na vek, na prípady telesného či duševného postihnutia a na laženej výchovy detí.

Staré osoby majú právo, aby sa im poskytlo buď vo vlastnej rodine alebo, ak to nie je možné, v patričných ústavoch prostredie, ktoré by im dovoľovalo vyrovnané a spokojné prežitie staroby a činnosť primeranú ich veku a ktoré by im umožňovalo účasť na spoločenskom živote.

Na práva a potreby rodiny, najmä pokiaľ ide o ich jednotu, sa má prihliadať i v politike a v trestnom zákonodarstve. Väzen má mať možnosť styku s vlastnou rodinou a tá má byť primerane podporovaná po dobu jeho trestu.

Článok 10

Rodiny majú právo na spoločenský a hospodársky poriadok, v ktorom organizácia práce dovoľuje ich členom žiť pohromade, neohrozuje jednotu, životnú úroveň, zdravie a stálosť rodiny a tiež poskytuje možnosť zdravej rekreácie.

Odmena za prácu má byť dostatočná na založenie rodiny a na jej dôstojné udržiavanie. Na to je potrebná primeraná tzv. rodinná mzda alebo iné sociálne opatrenie, ako sú rodinné prídavky alebo odmena za prácu v domácnosti. Mzda by mala byť taká, aby matky neboli nútené pracovať mimo domácnosti na úkor rodinného života, a najmä na úkor výchovy detí.

Domáca matkina práca sa má uznávať a rešpektovať pre svoju hodnotu vo vzťahu k rodine a k spoločnosti.

Článok 11

Rodina má právo na dôstojné bývanie vhodné pre rodinný život a primeranú početnosť členov rodiny, v prostredí, kde je postarané o základné zariadenie nutné pre život rodiny a väčších spoločností.

Článok 12

Rodiny vysťahovalcov majú právo na rovnakú ochranu, akú požívajú ostatné rodiny. Rodiny prisťahovalcov majú právo na rešpektovanie svojej vlastnej kultúry, na pomoc a podporu pre svoje splynutie s tými, ktorým svojou prácou prispievajú.

Robotníci emigranti majú právo, aby videli svoju rodinu čo možno najskôr zjednotenú.

Utečenci majú právo na takú podporu verejnej moci a medzinárodných organizácií, ktorá by im uľahčovala opätovné spojenie s rodinami.

Dané vo Vatikáne 24. novembra 1983.

Dodatok

Oboznamujeme sa s právami rodiny, poukazujeme a upozorňujeme na ne. Učme sa ich v duchu Kristovej lásky uplatňovať. Je to naša povinnosť nielen preto, aby sme mohli dosiahnuť to, čo nám patrí, ale hlavne preto, aby sme sa naučili cítiť zodpovednosť za potreby druhých, najmä našich dorastajúcich detí. Ony budú môcť začať formovať svoje rodiny len na tom dedičstve, ktoré im my zanecháme. Záleží nám na tom, aby to boli rodiny zodpovedné, nie ustráchané, nie s pocitom menejcennosti, neisté vo viere a v konaní, chceme, aby to boli rodiny so zdravým kresťanským sebavedomím, ktoré druhých neponižuje a rešpektuje, ale súčasne si je vedomé svojich práv ako záruky duchovného pokroku pre celé ľudstvo.

"A nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu!" /Mt 10,28a/, lebo "ak je Boh s nami, kto proti nám?" /Rim 8,31/.

"Len si počínajte dôstojne podľa Kristovho posolstva, aby ste ... boli zakotvení v jednom Duchu a jednomyslene zápasili o vieru v evanjelium" /Flp 1,27/.

UNIEST' SVOJU SLOBODU

Po celé tisícročia našich predkov vrchnosti starostlivo poháňali, kontrolovali, obmedzovali a viedli, takže svoj život žili v otroctve, v poddanstve, v službe, v závislosti. Bez autority ani krok. Keď bola autorita láskavá a spravodlivá, bolo to sladké požehnanie, zle bolo, ak bola pravým opakom.

Sloboda, sloboda, slobodienka... Toto slovo v kresťanskom slovníku nájdete iba vo vzťahu k zákonu. Samotná sloboda je podozrivá z bezzákonnosti, anarchie, protizákonnosti. Hlavnou

čnosťou bola poslušnosť. Liberté, liberalizmus, poznáme iba z nepriateľského tábora, ako svojho protivníka, s ktorým sme viedli tuhé boje za poriadok a zákon. Preto je ťažko rozprávať o slobode ľuďom neslobodným, bojazlivým a žijúcim v bezpečí zákona.

Avšak ľudstvo dospieva cez všetky pády a zlyhania k schopnosti u n i e s t s v o j u s l o b o d u. Sloboda sa stala heslom nielen mladých, ale celých národov, ktoré si chcú podľa svojich možností a podľa svojho vedomia a svedomia riadiť svoje veci.

Zdá sa, že sme prvá generácia, ktorá by mohla a mala mať na to, aby začala rozumieť sama sebe. Objavenie seba je prvotná úloha, ktorú máme riešiť, je to duchovná stavba, ktorú musíme budovať, ak chceme byť zachránení. Musíme odkrývať v sebe stále nové citové a vôľové rezervy, veď máme jedinečnú príležitosť urobiť zo svojho života neopakovateľné dielo, ktorému je určené, že prežije všetko, aj našu smrť. Ak tomuto uveríme, pôjdeme po tejto ceste aj s krvácajúcimi rukami a nohami. Musíme sa zobudiť, nehovorme: Nikto nás nenajal. Rozkazy, zákazy, donucovacie metódy sú len posledné prostriedky, ako tento cieľ dosiahnuť a často pôsobia práve opačne.

Úlohou kresťanstva je oslobodzovať človeka a dvíhať ho k veľkosti, prebúdzajú v ňom vieru v možnosti realizácie i toho najodvážnejšieho sna. Kresťania nesmú nikomu prekážať, ubližovať, naopak, musia stáť pri každom bližnom a tešiť sa z jeho úspechov, akoby to boli ich vlastné. Úlohou kresťanstva je slovom a príkladom presviedčať ľudí, že aj v chorom tele, v chudobných podmienkach, v námahách a odriekaniach má život svoju krásu a hodnotu.

Hmota môže zotročiť

Sme ponorení do hmoty, ktorá nás unáša do budúcnosti. Je ňou moje telo, prostredie, imanie. Všetko má však svoje hranice a únosnú mieru. Všetky predmety, ktoré vlastním, to, čo nosím v hlave a vo svojom srdci. Na každú vecičku je totiž viazaná energia a keďže množstvo mojich energií je obmedzené a vecí stále pribúda, nemám čas a nemám záujem o nové, duchovné hodnoty. Stávam sa iba sluhom, zberateľom, strážcom, otrokom, a nie správcom, žijem v strachu a v strehu, aby som nestratil čas a príležitosť. "Tam, kde mám poklad, tam mám aj svoje srdce."

Na druhej strane však sú isté materiálne hodnoty, na ktoré máme nielen právo, ale sme za ne stále zodpovední, pretože tvoria základ našej slobody a podmienku nášho života. Márnوترatný syn /s ktorým, ako sa zdá, náš Pán sympatizuje/ nebol potrestaný za to, že si robil nárok na dedičstvo, ale za to, že sa nenaučil vážiť si ho a uniesť ho. Nakoniec sa potrestal sám keď sa poučil a oľutoval, dostáva nazad opäť všetky práva. A zahŕbený ostáva aj ten príliš poslušný a pracovitý syn, ktorý na slobodu nedorástol. Aj toto nám ukazuje, že najväčšia životná múdrosť je najst správnu mieru medzi tým, čo je nutné, a tým, čo je možné.

Hľadáme cestu k slobode

Tie najcennejšie hodnoty sa v kresťanskej reči nazývajú duchovné. Svojou kvalitou aj kvantitou presahujú všetko hmotné. Dávajú pokoj, radosť, pravé sebahodnotenie. Zdá sa, že sú neobmedzené, nezávislé na kapacite a veľkosti ľudského mozgu a srdca. Kto sa im otvorí, toho neochudobňujú. Človek vo svojom jadre rastie len nimi. Rozdávaním sa násobí. Ako voda, slnko a vzduch sú prístupné i tomu najchudobnejšiemu človeku. Sú darom, aj výsledkom usilovného hľadania.

Človek, aby bol slobodný, musí žiť v pravde. Kristus je cesta k slobode. "Slobodní budete, až vás ja oslobodím." Sloboda je v kresťanskom chápaní schopnosť voľiť si dobro, kráčať cestou lásky, nasledovať Krista. Je to budovanie celej ľudskej osobnosti na dobrých základoch, nasmerovanie k dobru podľa prastarej ľudskej múdrosti, skúsenosti a tradície, viera, že je to možné a radosť, že sa realizujeme v tejto pozitívnej oblasti. Ak človek pracuje na sebe dlho, stane sa taký slobodný, že stratí slobodu voľiť zlo, cestu naspäť, dolu. Prežíva plnosť svojho ľudského údely. O slobode nepremýšľa, slobodu žije.

Naše storočie sa nazýva storočím dieťaťa. Slávnostne sa opustil represívny systém a uvedomelé deti majú rásť v slobode, bez nátlaku sa majú rozhodovať len pre to dobré. Skúsenosť nám však ukazuje, že to nie je tak. Len málo detí rastie v slobodnom duchu a v slobodnom prostredí. Väčšinou troskotajú na slobode svojej a svojich rodičov, ktorí svoju slobodu neunesli.

Vychovávať k slobode

Sloboda má isté podmienky. Medzi nimi je dedičný fond, a hlavne slobodné prostredie ako výchovný faktor.

Len rodičia, ktorý v láske prežívajú radostnú slobodu, môžu vychovávať deti k slobode. Len knaz, ktorý v láskavom sebaodvzdaní ľudstvu dozrel k slobode, môže viesť svojich veriacich k tejto hodnote. Mylné berieme slobodu ako zoslabený politický tlak. Nesloboda má oveľa širšie spektrum tlakov a faktorov. Biblia to nazýva hriech. Všetko, čo je proti Bohu, proti človeku, proti blížnemu, je jasne zlé a zotročuje. Nikde inde nenájdeme tak jasne vymedzené hranice nášho ohrozenia.

V dnešnom svete je oveľa dôležitejšia výchova viery v dobro, než bola v predchádzajúcich generáciách. Deti posielame do sveta stále horšieho. Ateistické prostredie pôsobí ako kráľovská lúčavka. Odpadá od viery všetko, čo je slabé, polovičaté a nedôsledné. Utvrďuje sa a rastie všetko, čo má dobré základy a čo sa s mimoriadnym citom a láskou postrážilo hlavne na začiatku.

V slobodnom a radostnom prežívaní svojho života sa naučíme hrdo a priamo pozerieť do očí ustrašeným ľuďom, čo k slobode nedorástli i do očí tých, čo slobodu obmedzujú v mene údajného zákona, a nakoniec s dôverou sa pozrieme do očí aj Tomu, ktorý nás ako svoje slobodné deti tvorí, zachraňuje a očakáva.

PREJAV JÁNA PAVLA II. O PRÁVE NA NÁBOŽENSKÚ SLOBODU

Pri príležitosti dvadsiateho výročia encykliky "Pacem in terris", ktorú zverejnil pápež Ján XXIII., konalo sa od 8. do 10. marca 1984 na Lateránskej univerzite v Ríme medzinárodné sympóziu právnických štúdií na tému: Základné práva ľudskej osoby a náboženská sloboda. Východiskovým bodom sympózia boli ľudské práva v staroveku a najmä rozbor Milánskeho ediktu z roku 313, ktorým cisár Konštantín Veľký priznal právo na náboženskú slobodu každému občanovi štátu. Z tohto základného práva sa potom priebehom storočí vyvinuli všetky iné slobody, ako aj hnutie za obranu základných ľudských práv.

V sobotu 10. marca mal prejav k účastníkom sympózia pápež Ján Pavol II. Z jeho prejavu vyberáme:

"Jedným zo znamení čias, ktoré veľmi silno vplýva na ľudské spolunažívanie a na jeho ustavičný rozvoj, je skutočnosť, že ľudia na celom svete si hlbšie uvedomili hodnotu svojej osoby. Túto hodnotu ľudia existenčne chápu ako fakt vedomia a historicky i kultúrne ju vyjadrili postupným zisťovaním a vyžadovaním ľudských práv, ktoré boli napokon slávnostne vyhlásené v medzinárodných deklaráciách a začlenené do zriadenia moderných štátov.

Uvedomme si, že činnosť cirkvi na poli ľudských práv chce vždy zostať v službách človeka... Cirkev sa nemusí opierať o nijaké systémy a ideológie, keď ide o lásku k človeku, o obranu jeho práv a o spoluprácu na tomto poli. To všetko je stredobodom evanjelia, ktoré cirkev uchováva a ohlasuje. Z evanjelia cirkev čerpá podnety a kritériá pre angažovanie sa za rozvoj pokoja a spravodlivosti proti každému zotročovaniu, násiliu a proti všetkým útokom na človeka a jeho práva. Teda cirkev, odborníčka vo veciach týkajúcich sa človeka, nebráni ľudské práva z oportunistu, ani preto, aby ich inštrumentalizovala. Robí tak preto, že sa úprimne angažuje za evanjeliové posolstvo, ktorému zostáva verná. Pritom si podržuje slobodu voči systémom, ktoré si proti-rečia, a stavia sa na stranu človeka s celým jeho bytím.

Medzi ľudské práva odôvodnene patrí aj právo na náboženskú slobodu. Ba viac, je to najzákladnejšie právo. Veď hodnosť každej ľudskej osoby má svoj prvý prameň v jej podstatnom vzťahu k Bohu, Stvoriteľovi a Otcovi, na ktorého podobu a obraz bola stvorená, keď bola obdarená rozumom a slobodou. Právo na náboženskú slobodu sa uplatnilo v živote a dejinách cirkvi už od prvých čias. Druhý vatikánsky koncil pokladal za mimoriadne potrebné vypracovať o tejto téme obsiahnu deklaráciu.

Obmedzovanie náboženskej slobody jednotlivých osôb a spoločenských skupín nie je iba ich vlastnou bolestnou skúsenosťou, ale zasadzuje hlbokú ranu samej hodnosti človeka, a to odhliadnuc od náboženstva, ktoré vyznáva, a od jeho osobného svetonázoru. Spomínaný koncilový dokument vyjadruje, čo značí obmedzovanie a porušovanie náboženskej slobody, keď silno zdôrazňuje, že človek má právo na život podľa pravdy a na slobodu osvojiť si definitívny zmysel života.

Isteže je omylom nanucovať hocičo svedomiu človeka. Ale predložiť svedomiu človeka evanjeliové pravdy a spásu v Ježišovi Kristovi, a to úplne jasne a s absolútnym rešpektom voči jeho slobodnej voľbe, nie je atentátom na náboženskú slobodu; naopak, je prejavom úcty voči tejto slobode, lebo sa jej ponúka možnosť zvoliť si cestu, ktorú dokonca aj neveriaci pokladajú za šľachetnú a povznášajúcu.

Zoči-voči toľkým humanizmom, ktoré často pozerajú na človeka iba z úzkeho hľadiska ekonomického, biologického alebo psychického, cirkev má právo a povinnosť hlásať pravdu o človeku, ktorú prijala od svojho Učiteľa; má právo a povinnosť usilovať sa o to, aby Kristus, ktorý je Božím darom svetu, našiel občianske právo v živote jednotlivcov, štátov a svetadielov - v živote celého ľudstva."

AKO ŽIŤ? MAŤ ALEBO BYŤ?

"Blahoslavení chudobní v duchu..." /Mat 5,3/

Kolko mylných interpretácií tohto blahoslavenstva už oznelo! Mnohí nevedia objaviť jeho hĺbku, lebo sa pri ňom ani na chvíľu nepozastavia. Odznie a zapadne do zabudnutia ako zrnko v podobnosti. A je to veľká škoda. Lebo v ňom je filozoficky sústredená celá múdrosť Novej zvesti. Je v ňom návod na postoje v rozličných životných situáciách. Návod, ktorý sa významne odlišuje od rád poskytovaných príležitostne /ad hoc/. Kto ho pochopil, našiel správnu cestu, po ktorej bezpečne a optimálne kráča k cieľu. Lenže obsahuje paradox. Ako môže byť uznávaný za šťastného niekto, kto vyznáva chudobu, keď sa denne stretávame s úplne odlišným snažením? Ľudia túžia po majetku; ten považujú za záruku svojho šťastia a slobody. A mnohí v tomto presvedčení siahajú aj na majetok svojich bližných. Čo je teda pravá cesta k slobode a šťastiu? Mať alebo byť?

Už v úvahe "Cesta k šťastiu nepozná alternatívy" sa ukázalo, že sebecko /ani duchovné/ nevedie k šťastiu. Chamtivosť a túžba po majetku akéhokoľvek druhu ukazujú smery, ktoré k šťastiu nevedú a obyčajne končia ponižujúcim otroctvom /dôsledkom túžby po rozkošiach je napr. alkoholizmus, ktorého koncom je úplná deštrukcia ľudskej dôstojnosti/. Ukážeme, ako má vyzerat' človek idúci po správnej ceste a ako naplnia citované blahoslavenstvo.

Vzťah k veciam a k vlastníctvu sa dá všeobecne charakterizovať dvoma slovami. Prvé z nich - mať - označuje vzťah majetkový, úzko vlastnicky a väčšinou pasívny. Druhé - byť - naopak vyjadruje aktivitu, v ktorej sa veci stávajú predmetom činnosti jednotlivca a samy osebe pre neho nič neznameniajú. Takto sú v protiklade napr. vyjadrenia: mať lásku - milovať, mať vieru - veriť, mať pole - hospodáriť a pod. Dôraz je na činnosti, lebo tá je základným poslaním človeka. Majetok pre majetok je spreneverou tomuto poslaniu. Pán Ježiš považoval zakopanú hrivnu /čím sa mala symbolizovať predovšetkým jej hodnotová dôležitosť/ za nevernosť /Lk 19,11-17/.

S chápaním životného štýlu mať sú spojené všetky neresti človeka a nešťastie z toho vyplývajúce. Keďže poskytuje nepravé hodnoty /akoby tie mali zaistiť šťastie/, je nielen brzdou k rozletu ducha za pravými hodnotami, ale hlavne príčinou jeho degradácie. Z toho vyplýva i pokrivená hierarchia hodnôt, v ktorej sa prostriedky zamieniajú za pravé hodnoty - som to, čo mám na sebe, som to, aké mám auto, dom, titul a pod. A keďže hodnota môjho ja závisí od týchto vecí, snažím sa mať viac - krajšie auto, väčší dom... Kde sa to končí? Žiaľ, nekončí! V tomto životnom štýle sa aj pravda stáva predmetom vlastníctva. Moja pravda sa stáva "objektívnou" a ak k tomu pribudne moc, každý, kto ju neuznáva, je mojím nepriateľom.

Životný štýl byť vedie človeka k povzneseniu sa nad prostriedky k živobytiu. Tie sa používajú na vytváranie ďalších hodnôt bez toho, aby sa stávali meradlom hodnoty "dôstojnosti" jednotlivca. Základnou črtou štýlu byť je to, čo Pán Ježiš vrelo odporúčal svojim učeníkom /Lk 11,22-34/: "Nebuďte ustarostení... čo budete jesť, ani o telo, čo si oblečiete, lebo život je viac ako pokrm a telo je viac ako odev..." Človek v tomto spôsobe života žije plne prítomnosti. Netrápi sa nad minulosťou - tá je nenávratne preč, ani nad budúcnosťou - o tej nič nevie. Prítomná chvíľa

ho najviac zaujíma. V tej je aktívny, v tej manifestuje svoju ľudskosť a snaží sa to robiť čo najlepšie. Čo z toho vyplýva? Veľa, všetko. Spôsob mať je mu cudzí, na majetok a slávu ani nemyslí, neprechováva v srdci hnev - nemá na to čas. Je veselejší myslieť, lebo spôsob jeho života mu nedáva príležitosť nariekať nad stratenými "pokladmi", ani nad obavou, že bude mať menej ako druhí. Nič nechce, ako to z uvedeného vyplýva, lebo jeho aktivita nie je zameraná k spôsobu mať. Nič nemá, lebo veci sú pre neho len prostriedkom k životu a ani neuvažuje o tom, žeby ich mohol stratiť /chudoba v mysli/. Nevedie zbytočné reči, nechváli sa, nevyzdvihuje sa nad ostatných /tým by chcel získať slávu/. A tak celkom do písmena naplnia Ekhartov výklad veľkého blahoslavenstva: Chudobný v duchu je ten, kto nič nechce, nič nevie a nič nemá. Tieto slová najvýstižnejšie charakterizujú citované blahoslavenstvo, hoci k ich úplnému pochopeniu treba povedať niekoľko slov.

Nič nechcieť sa vzťahuje na ciele spojené s chamtivosťou a túžbou mať. Aktívny človek, ktorý sa so spôsobom života mať chce čestne vysporiadať, musí v sebe prekonať i túžbu po akomkoľvek vlastníctve a usilovať sa žiť aktívne. Úporná túžba dosiahnuť niečo a preradiť to do arzenálu mať je hnacou silou, ktorá často zabúda na prostriedky a privádza aktivitu na scestie.

Čo znamená nič nevedieť? Do arzenálu mať rovnako možno priradiť aj nadobudnuté vedomosti, napr. bezduché memorovanie, neúčelné využívanie nadobudnutých vedomostí. Naproti tomu v spôsobe byť sa vzdelávanie vyznačuje aktívnym kontaktom s predmetom štúdia, prenikaním do podstaty a snahou pochopiť príčiny vecí a javov. A tak sa tu kladie dôraz na pochopenie a nie na hromadenie poznatkov. Okrem toho, a z tohoto chápania to tiež vyplýva, človek žijúci spôsobom byť sa nebude vychvaľovať svojimi vedomosťami, nebude ich považovať za svoj majetok /nič nevie/, ale za prostriedok na zdokonalenie aktivity. Vonkajší pozorovateľ to bude hodnotiť ako skromnosť a prostotu ducha.

Tretia vlastnosť, zdá sa, je jasná a prijateľná. I tak sa však žiada dodať s Evelyn, že nič nemať neznamená nutne byť bez prostriedkov. Skôr to znamená, že na veci netreba byť viazaný; človek sa má cítiť ich správcom a byť pripravený poskytnúť ich kedykoľvek a komukoľvek, kto ich potrebuje. A tak teda v spôsobe života mať najviac rozhodujú nie rôzne objekty vlastníctva, ale naše postoje. Objektom nezriadenej túžby sa totiž môže stať všetko: veci, ktoré používame v dennom živote, rituály, dobré skutky, vedomosti, myšlienky a pod.

Výsledkom spôsobu života byť je, že ani myseľ sa nezapína obrazmi hmotných objektov, túžbou po nich a po sláve. Je úplne vyprázdnená a pripravená prijať Boha /do mysle plnej vlastného bohatstva sa Boh nenastahuje/. Takto pripravený človek je úplne oslobodený a spôsobilý prijímať milosti a použiť ich na prospech duše, lebo jeho aktivita /vážená Božími zámermi/ je s nimi v rezonancii. Má len krôčik k správaniu prežívaniu prítomnosti Božej. Boh je v jeho srdci a on sa usiluje o čistý prítok zbačovaný nánosov, ktoré znemožňujú Božiu prítomnosť /všetko, čo súvisí so spôsobom mať/. Modlitba sa stáva skutočnou komunikáciou s Bohom, ktorý ho všade sprevádza. A vzťah k okoliu? Ten vyplýva z jeho spôsobu života. Už nemá starosti s hmotou a z nej odvodených problémov /lakomstvo, závisť a pod./, ani s vlastnou kariérou a z toho vyplývajúcich problémov /súperenie, neúprimnosť, nenávisť a pod./. Určí si len kritérium, ktoré mu pomôže optimalizovať jeho aktivitu /a o toto má úprimný záujem/.

V prírode platí princíp minimálnej energie. Sústava môže mať veľa parametrov, ale pri fyzikálnych procesoch sa všetky menia tak, že ona speje k minimu energie. To sa s výhodou využíva pri

viacparametrových problémoch. Teoreticky sa hľadajú také parametre, aby bol tento princíp zachovaný. V duchovnej sfére je takýmto princípom láska. Svoju činnosť môžeme optimalizovať na lásku, na jej maximálnu úroveň. Denné počiny v rôznych prostrediach usmerníme tak, aby sme vyhovelí princípu lásky. A láska k Bohu a k blížnemu pokrývajú celý náš denný program. S tým by nemali vzniknúť nijaké problémy, lebo láska je univerzálna a vzťahuje sa na všetkých ľudí. Uplatniť sa dá, pravda, najlepšie v najbližšom okolí a hlavne v rodine, kde sa prejavuje denne. Láska nepozná slovo nepriateľ. Ak existuje človek, ktorého nenávidíme, nemilujeme nikoho.

Veľmi závažným dôsledkom spôsobu života byť je sloboda človeka. Je obmedzená rozsahom našej väzby na vlastníctvo a na vlastné ja. To posledné stojí v ceste a prekáža vzdať sa seba úplne. Sloboda teda je podmienená rozsahom nášho praktizovania spôsobu byť, lebo práve v takom rozsahu sme zbavovaní síl, ktoré nás zotročujú /vrátane hriechu/.

Sloboda vo všeobecnosti je výsledkom správnych medziľudských vzťahov. Ale tie sú také, akí sú ľudia v týchto vzťahoch. Človek v spôsobe byť netúži po vlastníctve, a teda ani po tom, aby druhých o toto vlastníctvo pripravoval, netúži ani po tom, aby mal podriadených, ani po tom, aby mal svoju pravdu a aby ju druhí prijímali i proti svojmu presvedčeniu. K spolubratovi pristupuje len s láskou, a tá sa vyznačuje tým, že dáva bez nároku na odmenu. Taký človek slobodu druhého nezmenší, naopak, rozmnoží ju.

POSLUŠNOSŤ A SLOBODA

Obe slová patria do skupiny slov v súčasnej dobe silne frekventovaných. Pojmy vyjadrujú aktuálnu požiadavku, ba potrebu súčasného človeka. Slobodu priznal človeku ako vrcholu tvorstva sám Stvoriteľ, a to i v pomere k nemu samému. Potreba pocitu slobody vyplýva z ľudskej prirodzenosti. Subjektívny pocit jej nedostatku bolestne zranuje a skľučuje človeka. Nesloboda, pocit útlaku vyvolávajú vzdor, opozíciu v myslení a v počinoch. Nezriedka sa stáva, že poslušnosť a sloboda sa ocitnú v kolíznej polohe. Je paradox /avšak príliš častý/, že túžba po slobode sa vzpiera poslušnosti i za cenu rizika, ba i na vlastnú škodu.

Veľmi často vznikajú konfliktné situácie medzi poslušnosťou a slobodou práve pri rodinnej výchove detí pubertálneho veku. Problém vyrastá z rozdielného pohľadu rodičov a dospievajúcich detí na slobodu a poslušnosť. Vec je oveľa vážnejšia, ako by sa to zdalo pri povrchnom pohľade.

Keď sa rodičia chcú pochvalne zmieniť o kvalitách svojho dospievajúceho syna alebo, častejšie, dospievajúcej dcéry, povedia: "Je to poslušné dieťa". V očiach rodiča najčastejším negatívnym zjavom v správaní sa ich dospievajúcich detí býva neposlušnosť. No mnohí rodičia pod poslušnosťou rozumejú otrocké podrobenie sa akejkolvek požiadavke, každému názoru bez toho, aby zvažili okolnosti, za ktorých sa vytvára subjektívny pohľad detí na tento problém. Bývajú to neraz tie najobyčajnejšie veci, z hľadiska mravnosti, slušnosti alebo taktu úplne bezvýznamné. Napríklad matka, ktorá prežívala špecifické problémy dievčenského veku takmer pred pol storočím, považuje sa za celkom kompetentnú rozhodovať o všetkom, čo sa týka jej dospievajúcej dcéry, čo jej sluší a čo nie, čo si môže obliecť, obuť, ako si má upraviť vlasy, ako má tráviť svoj voľný čas, kedy a ako športovať, čo čítať a podobne.

Otec z pozície univerzálneho znalca všetkých problémov autoritatívne diriguje záľuby a záujmy syna, vnucuje mu vlastné stanovisko, riadi mu celý život. V takejto situácii môže z mladého človeka vyrastať defenzívna osobnosť, ktorá sa bude vopred vzdávať každému vplyvu, bude kapitulovať pred každým nátlakom bez toho, aby sa čo len pokúsila o vlastný názor a o svoje stanovisko. Takýto človek bude priam potrebovať niekoho, pod vplyvom ktorého by stál, kto by ho dirigoval. A aspirantov na takúto službu bude vždy a v každom prostredí dosť. No nebudú to vždy ľudia dobromyseľní alebo pre takúto službu kvalifikovaní, ktorí budú chcieť s každým dobro toho, kto sa im poddáva, kto sa podkladá pod ich vplyv. Toto musia mať rodičia na zreteli. Je však možná i druhá alternatíva, a nemenej hrozivá. Každý rozkaz či zákaz sa hromadí v mysli mladého človeka ako zápalná nálož, ktorá v kritickej chvíli pod ťarchou pocitu "uponíženia" exploduje v beznádeji, vo vzdore, v otvorenej revolte, a to práve aj pri veci osudovo dôležitej, ktorú nie je schopný odlíšiť od tých ostatných menej dôležitých prípadov, keď sa rovnako neúprosne vymáhala poslušnosť. Práve v tejto situácii vidí jedinečnú príležitosť kompenzovať všetky "až doteraz znášané krivdy". Toto by si mali kresťanskí rodičia uvedomiť s pocitom zodpovednosti.

Nie je rozhodujúce, či nežiadúci dôsledok zaviniла neústupná tvrdohlavosť, motivovaná pomýleným názorom na rodičovskú autoritu a detinskú poslušnosť, alebo ľahkomyselnosťou či nevedomosťou. Vzniknuté škody sa však naprávajú veľmi ťažko a niekedy náprava je nemožná. Kresťanskí rodičia si musia uvedomiť, že to isté prikázanie, čo zaväzuje deti k poslušnosti voči rodičom, ukladá rodičom povinnosť lásky k deťom; lásky, z ktorej vyplýva úcta k osobnosti dieťaťa, a tá predpokladá rešpektovanie pocitu potreby slobody u dospelávajúceho človeka. Rodičia musia poznať povinnú mieru zhovievavosti voči svojim dospelávajúcim deťom, a to práve vo chvíľach, keď sa deťom javí príliš príkry rozpor medzi ich túžbou po slobode, po vlastnom rozhodovaní a rodičovskou požiadavkou poslušnosti. V mnohých prípadoch príčina tragédie spočívala v tom, že rodičia v takýchto rozhodujúcich okamihoch zlyhali.

Ambíciou kresťanských rodičov by malo byť dosiahnutie poslušnosti svojich dospelávajúcich detí ich slobodným veľkodušným, radosťným rozhodnutím. Toto možno dosiahnuť iba láskyplným prístupom, trpezlivým dialógom, ktorý by umožnil mladému človeku poznať správnosť voľby a vlastného rozhodnutia.

Cesta k takejto dobrovoľnej poslušnosti vyžaduje od rodiča premyslený a citlivý prístup. Rodič musí mať neustále pred očami hierarchický rad okolností a prípadov, musí vedieť zvážiť, v ktorých prípadoch je potrebné upustiť od požiadavky podrobenia sa rodičovskému názoru, kde treba uvoľniť cestu pre realizáciu predstáv mladého človeka, i keď azda nezodpovedajú predstávam rodiča. Rodičia musia rozoznávať, čo je dôležité, čo je menej dôležité a čo je bezvýznamné. V závažných veciach, kde treba trvať na požiadavke prispôsobenia sa dospelávajúceho dieťaťa, ktorá je v rozpore s jeho názorom, rodičia musia bezpodmienečne vyvinúť maximálne úsilie na láskyplné vysvetlenie situácie. Len za takýchto okolností sa dá dosiahnuť poslušnosť dospelávajúceho dieťaťa bez toho, aby malo pocit obmedzenia vlastnej slobody a aby bolo ohrozené jeho sebavedomie. Takáto poslušnosť prináša obojstrannú radosť, lebo je pravou poslušnosťou.

PSYCHOLOG MEDZI NAMI

Milí priatelia,

od januára 1986 uvádzame v našom časopise novú rubriku "Psycholog medzi nami", v ktorej sa budeme zaoberať problémami rodinného a manželského života, výchovy detí, otázkami života spoločnosti a pod. z psychologického hľadiska.

Samozrejme, že chceme vychádzať predovšetkým z vašich potrieb a záujmov, a preto chceme najprv poznať vaše otázky, na ktoré budeme v nasledujúcich číslach odpovedať.

D o s p i e v a j ú c e d e t i o d m i e t a j ú
n á b o ž e n s k ý ž i v o t

Dospievanie je obdobím opozície voči mnohému a mnohým osobám, ktoré dospievajúci doposiaľ rešpektovali. Vyplyva to už z fyziologických daností: dieťa prudko rastie, mení sa, musí sa s týmito zmenami /ktoré v mnohých prípadoch nepovažuje za príjemné/ vysporiadať. Pristupuje k tomu tlak okolia, často väčší ako dovtedy, pretože rastú nároky, treba sa rozhodnúť o profesionálnej orientácii a podobne. Okrem toho dospievajúci sa usilujú o samostatnosť v myslení a rozhodovaní; majú prirodzenú túžbu po kontakte s rovesníkmi, pretože si s nimi najlepšie rozumejú. Dospelí sú pre nich často zdrojom konfliktov, lebo majú pre nich stále len príkazy a zákazy, nerozumejú ich potrebe byť originálni, samostatní, nahánajú ich do prác v domácnosti, zatiaľ čo oni by radšej snívali v kútiku, alebo postávali s kamarátmi. Odklon od náboženstva sa často stáva jednou z foriem revolty dospievajúceho voči tomu, čo od neho žiadajú rodičia. A tu je dôležité uvedomiť si, že náboženskú výchovu treba deťom a dospievajúcim podávať vždy primerane ich veku, záujmom a potrebám. Nezabúdajme, že táto výchova nemá za cieľ výlučne získanie vedomostí, ale rozvoj osobnosti kresťana realizujúceho prikázanie lásky v každodennom živote. Pri výchove dospievajúcich by sa preto nemalo zabúdať na nasledovné:

- Treba im sprostredkovať návštevy spoločnosti, ktoré je síce budované na prirodzenom základe - výlety, šport, spoločné záujmy detí -, ale v rámci tohto vychováva k modlitbe, k záujmu o Božie slovo a náuku cirkvi. Takéto spoločstvo by malo dávať primerané a erudované informácie o vzťahoch dievča-chlapec, informácie o sexuálnom živote so zdôraznením významu čistoty a úcty k životu a pod. Deti by mali mať možnosť navštevovať vo všedný deň kostol so svojimi kamarátmi.

- Treba si uvedomiť dôležitosť otvorenosti rodičov voči deťom. Rodičia by si mali nájsť čas na rozhovor s deťmi. Mali by sa zaujímať o to, o čo sa zaujíma ich dieťa, a mali by si vytvoriť k nemu priateľský vzťah, rešpektujúci osobnosť dieťaťa, založený na vzájomnej dôvere. Rodič by mal byť dospievajúcemu v prvom rade priateľom a nikdy nie sudcom, ktorý poriadne nevypočuje, len trestá. Mal by umožniť dieťaťu samostatne sa rozhodovať v partiálnych otázkach /aj za cenu, že sa dieťa niekedy "popáli"/.

- Treba dbať na rozvoj primeraných a ušľachtilých záujmov, podporovať ich a v rámci toho učiť deti hospodáriť s peniazmi.

- Treba dať priestor pre hru a realizáciu záujmov, avšak vyžadovať aj plnenie povinností a účasť na prácach v rodine.

- Treba byť príkladom v náboženskom živote: spoločná modlitba, návšteva bohoslužieb, dôstojné slávenie sviatkov v rámci liturgického roku... Každý rodič by sa mal zamyslieť nad tým, či je jeho život v súlade so zákonom Božím a či je pre dieťa príkladom. Deti vo veku dospievania sú veľmi kritické a keď vidia, že rodičia síce chodia do kostola, ale nežijú podľa viery, odrádza ich to od náboženského života.

- Treba učiť deti správnym medziludským vzťahom. Tu je namieste otázka pomoci druhým; denná apoštolská činnosť pre deti a i rodičov, ktorá sa má plánovať a kontrolovať rodinou.

Ak čítame životopisy veľkých kresťanských osobností, alebo sa zamyslíme nad vlastným životom, zistíme, že krízy v duchovnom živote sú v istom zmysle predpokladom duchovného vzrastu a upevňovania viery. Preto by sme sa nemali čudovať, ak sa vyskytnú u dospievajúceho, ktorý si hľadá "svoje miesto" vo svete, ale by sme sa mali usilovať zistiť príčinu /tlak okolia, vplyv priateľov, školy, informácie z populárnych vedeckých časopisov a pod./ a podľa toho sa snažiť pomôcť - rozhovorom, sprostredkovaním primeraných priateľov, literatúry a, samozrejme, modlitbou.

V životopise sv. Don Boska každý vychovávateľ a rodič nájde veľa podnetov pre výchovu svojich detí.

UDEĽME SI SLOBODU SAMI

/Úryvky z interview/

Keď som čítal svedectvo, napísané vo vyšetrovacej väzbe františkánskym rehoľníkom Petrom Rúčkom, veľmi som zatúžil po zoznámení sa s týmto neohrozeným mladým veriacim mužom, pretože v súčasnej ťažko skúšanej katolíckej cirkvi v ČSSR nebolo počuť o odvážnejšej a nekompromisnejšej obrane viery a duchovného života, ktorá bola vedená v priamom súboji s vyšetrovateľmi štátnej bezpečnosti.

Peter Rúčka bol dňa 27. marca 1983 zatknutý spolu s niekoľkými ďalšími spolubratmi pri teroristickej akcii štátnej bezpečnosti proti františkánskym komunitám /v celej ČSSR/. Dňa 14. júla 1983 bol na základe zastavenia trestného stíhania prepustený a od toho času je na slobode.

Keď sa mi po niekoľkých márných pokusoch podarilo stretnúť sa s ním a stisnúť jeho mohutnú dlaň, nechcel som pustiť z rúk túto vzácnu príležitosť. A tak vznikol tento náš improvizovaný rozhovor:

Otázka:

Peter, súčasná situácia v katolíckej cirkvi a v kresťanstve je vám určite známa. Ako by ste vystihli to bezprávie v oblasti náboženského života, ktoré sa u nás deje?

Peter:

Nikto u nás nie je materiálne na tom až tak zle, že by nemohol existovať. Ale zákernosť bezprávia je u nás v tom, že popri sociálnej "starostlivosti" sú ľuďom upierané práva na duchovné hodnoty, na plný náboženský život. A v tomto zmysle nás systém tlačí až pod hranicu biedy.

Na druhej strane však možno povedať - a v tom je paradox tohto systému - že jeho útlak je pre duchovnú budúcnosť našej mládeže aj pozitívny. Vidíme, že mnohí mladí ľudia, ktorí vyrástli v ateistickom a materialistickom duchu, k nám teraz sami prichádzajú a hľadajú to, čomu sa predtým ako ateisti a materialisti vysmievali - život viery, Ježiša Krista.

Otázka:

Keď ste vstupovali do františkánskej rehole, vedeli ste o tom, že ju štátne orgány ČSSR považujú za ilegálnu a že príslušníci všetkých reholí v Československu sú od začiatku päťdesiatych rokov prenasledovaní a väznení, a že teda aj vy beriete na seba podobné riziko?

Peter:

Vedel som o tom. /Veď aj náš otiec ^{duchovný} Josef Bárta bol často vypočúvaný a väznený./

Otázka:

Keď ste sa ocitli na Kvetnú nedeľu 27. marca 1983 vo väzení, ako na vás tento fakt a udalosti tejto nedele zapôsobili?

Peter:

Nikdy som netúžil po tom, aby som sa dostal do väzenia a ani som o tom nikdy nerozmýšľal. Prvý dojem zo zásahu ŠTB bol prekvapujúci. Veď keď vám vbehne do domu csem policajtov, to človeka musí troška zaskočiť. Keď som si však uvedomil, že tu nejde len o mňa, ale o celé františkánske spoločenstvo, nadobudla pre mňa táto akcia širší význam. Svoju úlohu som pochopil tak, že Boh ma poslal do väzenia hájiť nie seba, lež jeho, cirkev, ideály svätého Františka a náš rehoľný rád.

Otázka:

Môžete nám niečo povedať o väzenskom poriadku, jeho vplyve na väzňov a o živote vo väzenskej celi?

Peter:

Moji spoluväzni ma pri príchode poučili o ich internom zaužívanom poriadku, ktorému som sa samozrejme podriadil, a hneď mi nariadili "rajon" - upratovanie cely každý tretí týždeň. Okrem toho ma ešte poučili, že keby ma omrzela život a chcel by som sa obesť, tak sa to dá urobiť na tyči postele. Hneď mi to názorne aj ukázali a vysvetlili; boli veľmi kamarátski a slušní. Povedal som im, že sa nemám prečo obesť a že si nemusia robiť až také starosti.

Ráno sa vstávalo o šiestej a večer sme sa už o siedmej mohli obliecť do pyžamy. Takže spánku sme mali dosť. Ja som si tam urobil hneď aj svoj vlastný denný poriadok. Ráno od šiestej do siedmej si väzni sadli za stôl, položili si na hlavu a spali, ja som si vtedy urobil ranné rozjímanie. Keď hrali šach, tak som sa modlil ruženec. Zo začiatku som to musel robiť tak, aby to ostatní nevideli, pretože ich strašne znervózňovalo, keď ma videli spokojného. Oni museli užívať diazepam a rôzne iné lieky na uspokojenie nervov; boli arogantní a neustále mysleli na pomstu za to, že ich zatvorili. Bolo im to zvláštne, že ja o svojom väznení hovorím bez hnevu a ako o normálnej veci.

Neskôr si už na moje modlitby zvykli a začali mať o ne záujem. Povedal som im o cene modlitby a o tom, ako sa Ježiš Kristus za nás obetoval, o láske, ktorú vylieva na všetkých ľudí. Rozprával som im o tom, ako môže byť modlitba užitočná pre ľudí, ktorým chceme vyprosiť Božiu pomoc a milosť. Nakoniec mi jeden zo spoluväzňov povedal:

-No už nám tu toľko nerozprávať a konečne sa za nás pomodli tú modlitbu!

Potom sa aj oni naučili Otčenáš, Zdravas, Verím v Boha. Všetko som im napísal na papier, a na druhý deň to vedeli napamäť. Keď som sa ich spýtal, prečo majú o modlitbu taký záujem, jeden z nich mi dosť prekvapujúco odpovedal:

- Preto, lebo doteraz sme poznali iba biedu a nespravodlivosť.

Títo moji spoluväzni boli už po siedmy až ôsmy raz zatvorení. Podľa rozhovorov s nimi však nekradli a nelúpili preto, že by to, čo ulúpili potrebovali, chceli sa tejto spoločnosti pomstiť. Keď som sa jedného spýtal, či by nemohol začať iný, lepší život, odpovedal, že na to už nemá vôľu. Rozprával som im o Božom milosrdenstve, ale oni o nom dosť pochybovali. Donekonečna rozoberali svoje vlámačky a prepady. Keď sa však naučili modlitby, ktoré som im napísal, a keď sa dozvedeli, že som františkán, veľmi chceli, aby som im porozprával život svätého Františka. Tak som to po večeroch robil. Mnohokrát, keď nemohli spať, ma zobudili a musel som im rozprávať.

Títo ľudia veľmi trpeli tým, že sa o nich nikto nestaral a nemal o nich záujem. Ich manželky sa s nimi rozvádzali, a tak sa cítili veľmi osamotení. Vždy, keď ich predvolali na výsluchy alebo na súdne pojednávania, pýtali si pred tým odo mňa požehnanie. Verili, že im pomôže. Raz prišli po jedného z nich a odviedli ho. Neprešlo však ani päť minút, keď sa zrazu otvorila dvere celý a v nich stojí tento väzeň a hovorí mi takmer vyčítavo:

- Farár, zabudol si mi dať požehnanie!

Tak som mu teda dal požehnanie a on celý spokojný povedal vyjaveným policajtom, ktorí ho sprevádzali, že už môžu ísť.

Otázka:

Počas tri a pol mesiaca, čo ste strávili vo vyšetrovacej väzbe, vás vyšetrovatelia ŠTB viackrát vypočúvali. Mohli by ste nám povedať, Peter, niečo o priebehu týchto výsluchov?

Peter:

Na výsluchy ma zavolali až po troch týždňoch väzby. Najprv sa mi vyhrážali a dokazovali mi vinu z porušovania § 178, čo je známe marenie dozoru nad cirkvami. K ich obvineniam a vyhrážkam som sa však vôbec nevyjadroval. Počas prvého výsluchu na mňa asi dve hodiny neprestajne vykrikoval vyšetrovateľ ŠTB nadporučík Mikuláš Pinnel. Robil si posmech zo svätej omše, napodobňoval jej slúženie a že by sa na nej vraj rád zúčastnil. Po dvoch hodinách sa ma spýtal, či ho vôbec počúvam. Odpovedal som mu, že sa práve zaňho modlím už tretí ruženec a čakám, kedy konečne dostane rozum. Vtedy od hnevu úplne zbledol a kapituloval. Povedal, že to so mnou nemá význam a s tým skončil.

O niekoľko dní ma opäť zavolať a povedal mi:

- Viete, pán Rúčka, my chceme s vami jednať pekne a slušne. Veď iba chceme, aby ste nám spontánne vypovedali... A keď budete hovoriť pravdu, tak vás aj pustíme domov!

- Viete čo, pán nadporučík, ja vôbec nechcem ísť domov.

- Čo sa vám zasa stalo?!!

- Nič sa mi nestalo, len chcem povedať, že sa tu cítim úplne fantasticky. Pozrite sa, mám tu jedenášť hodín spánku - to som doma nemal ani za tri noci dohromady, ráno môžem hodinu

rozjímať, doobeda sa pomodlím tri sväte ružence, poobede myslím na svoju dušu a na vaše obrátenie. Okrem toho čítam knižky, ktoré nám tu dávate - sú to výborné životopisy a knihy o histórii nášho národa - večer môžem hrať šach... Akurát mám sťažnosť, že vychádzky by mohli byť dlhšie a mohli by ste zasadiť aj nejaký strom do toho betónu.

Len čo som dopovedal, nadporučík Pinnel vyskočil a zakričal:

- Predstavte si, on sa tu dobre cíti! On ani domov nechce ísť!

Ďalšie vyšetrovania sa niesli v podobnom duchu.

Otázka:

Čo by ste mohli, Peter, povedať o ostatných vypočúvaných veriacich príslušníkoch františkánskeho rádu z prípadu Kvetnej nedele 1983? Keďže ste preštudovali celý trestný spis, zrejme ste sa oboznámili aj so všetkými svedeckými výpoveďami.

Peter:

Vyšetrovatelia ŠTB mali päťdesiat výpovedí, ktoré svedčili v prospech nás uväznených a tri, ktoré nás usvedčovali. Všetka ich vyšetrovacia námaha však bola zbytočná, pretože ja som sa k ničomu nevyjadroval, a tak ma nemohli s nikým konfrontovať. Zo všetkých tých výpovedí nemali vonkoncom nič, ani z tých, ktoré hovorili proti nám. Keď ma prepúšťali, sami to potvrdili slovami, že "nemáme spolu o čom hovoriť".

Otázka:

V priebehu vyšetrovania ste isto nadobudli dôležité poznatky a skúsenosti, o ktorých by určite chceli byť naši veriaci informovaní. Ktorú z týchto skúseností považujete za najcennejšiu alebo najdôležitejšiu?

Peter:

Najdôležitejšia praktická skúsenosť - a to nielen moja - z vyšetrovania Štátnou bezpečnosťou je: Vôbec nič nehovoriť, a tak si zachovať pokoj srdca a svedomia. Potom si človek nemusí nič vyčítať a zostáva duchovne slobodný. Tiež netreba dávať do popredia svoj prípad, svoju osobu. Ja som svojim vyšetrovateľom vždy zdôrazňoval, že ma zatvorili preto, aby obvinili rád svätého Františka z podvratnej činnosti a aj týmto spôsobom sa snažili likvidovať cirkev.

Otázka:

Aké charakterové typy vyšetrovateľov ste mali možnosť spoznať?

Peter:

Podľa mojich skúseností a pozorovaní sú vyšetrovatelia ŠTB veľmi rozdielne typy ľudí. U niektorých z nich bolo úplne cítiť, že sú v rukách diabla. Stalo sa tam však aj toto: Raz išiel môj obhájca dr. Böhm do nemocnice za manželkou, ktorú operovali na žľazník. Povedal som mu, že celý nasledujúci deň sa budem modliť za jej uzdravenie. Keď dr. Böhm odišiel, vyšetrovateľ, s ktorým som zostal v miestnosti, mi povedal:

- Viete, pán Rúčka... aj ja mám chorú ženu... a mám aj malú dcérku... Manželka sa so mnou rozvádza, viete, mám také zamestnanie... Nemám to veru dobré.

Pán nadporučík, - hovorím mu na to, - ja sa pozajtra budem modliť za vás, za vašu ženu, za celú vašu rodinu. - Nepovedal na to ani slovo, ani áno, ani nie, len sklopil oči a vyšiel z miestnosti. Vtedy som si znova uvedomil, ako títo ľudia potrebujú, aby sa stretli s Bohom, a aká dôležitá je prítomnosť kresťana vo väzení.

Keď sme už mali uzatvorené spisy, prišiel na celu číslo 153 "bachar" a povedal, aby som si zbalil veci. Bol som presvedčený, že ma preložia do inej cely a všetko moje účinkovanie vo väzbe mi riadne "zrátajú". Len čo som so svojím batohom vystúpil na chodbu, uvidel som na nej Tonka Šmida. Uvedomil som si, že nás púšťajú na slobodu. Keď "bachar" zatváral dvere cely číslo 153, povedal mi ešte jeden zo spoluvezňov:

- Farár, a to nám nedáš ani požehnanie, keď odchádzaš?

Dal som im teda naposledy požehnanie a potom sme už šli dlhou väzenskou chodbou do prijímacích miestností. Šiel s nami aj náčelník väznice. Cestou nám povedal:

- Víte, já jsem viděl, že jste nějakí zvláštní lidé, ale odkdy jsem se dověděl, že jste rehoľníci, máte mé sympatie. Je mi líto, že odcházíte.

Bolo zvláštne, že toto hovorí náčelník väznice v ateistickom štáte mne, františkánskeho rehoľníka, ktorý sa imistaval na odpor, neustále rebeloval a písal sťažnosti. Logiku Božieho pôsobenia však chápeme ľudským rozumom len veľmi ťažko...

Otázka:

Aké pocity ste mali, Peter, po bezprostrednom opustení väzenskej brány?

Peter:

V prvom rade som túžil opäť sa stretnúť so svojimi bratmi a sestrami v našom františkánskom spoločenstve. Vo väzení som cítil úžasnú morálnu istotu práve z príslušnosti k tejto komunite. Aj pri spomínanom uzatváraní spisov, keď som čítal ich výpovede, videl som v protokoloch ich vernosť Kristovi. Nestávali sa nás, uväznených, ale bránili cirkev a rád svätého Františka. A vlastne sme všetci v tomto zápase morálne zvíťazili. Za takých podmienok, v ktorých nám málokto dával nejaké šance, za podmienok boja bezbranných proti všemocnej polícii. Presvedčil som sa o obrovskej Božej sile, ktorá sa prejavila cez naše rehoľné spoločenstvo. Rád by som sa poďakoval aj našim spolubratom a spolusestrám v zahraničí a všetkým tým, ktorí sa na tomto našom zápase zúčastňujú svojou pomocou či modlitbou.

Keďže vo väzení som mal dost času rozmyšľať a modliť sa, každý deň som niekoho z našej komunity v modlitbách predkladal Bohu. Bolo pre mňa úžasným duchovným obohatením, keď som sa vrátil z väzenia medzi nich a zistil som, že práve tí, o ktorých som mal najväčší strach, či obstoja a nerozutekajú sa, tí všetci vydržali a v spoločenstve zotrvali. A navyše - Boh toto spoločenstvo ešte rozmnožil. Len som otváral oči, kde sa všetci tí noví ľudia berú...

Otázka:

Zdá sa teda, že zásah proti františkánskym komunitám v Československu na Kvetnú nedeľu 1983 mal úplne iný účinok, než aký si štátne orgány želali...

Peter:

Snahou ŠTB bolo nás rozohnať - namiesto toho nás však oveľa viac stmelili.

Otázka:

Z vašich skúseností a z vášho prístupu k otázke väznenia môžeme konštatovať, že prenasledovanie sa pre našich veriacich dostáva do úplne iného svetla, stráca tú strašidelnosť, ktorou s veľkým úspechom operuje každý represívny aparát. Čo je podľa vás, Peter, v styku s protináboženskou mocou dôležité, aby veriaci prekonal paralyzujúcu bariéru pocitu bezmocnosti voči násiliu?

Peter:

Pri styku s ŠTB a pri vyšetrovaní týmto orgánom je dôležité nemať strach. Treba im dať na vedomie, že aj napriek väzeniu máme odvahu vyznávať pravdu a pracovať pre túto pravdu aj ďalej.

Horším od väzenia je psychický tlak, v ktorom sa človek nachádza, keď sa nechá v živote zviazať určitými okolnosťami, ľuďmi, vecami, a nevie sa od nich oslobodiť. Väzenie, pred ktorým sa mnohí tak trasú, môže byť práve Bohom ponúknutá šanca vnútorne sa oslobodiť. To, ako som vo väzení prežíval Božiu prítomnosť a stretnutie s ním, to sa s mnohými úsekmi môjho života vôbec nedá porovnávať; nedá sa to opísať ani tlmočiť. Človek až žasne, ako mu môže byť Boh blízko... Myslím si preto, že aj za väzenie môže veriaci Bohu ďakovať a nepozerať sa naň ako na nejaké mimoriadne zlo.

Otázka:

V súvislosti s problematickou slobodou prejavu v štátnom systéme východoeurópskych krajín je u nás veľmi rozšírený prejav dvojtvárnosti myslenia a konania ľudí. Táto dvojtvárnosť sa veľmi približuje takzvanému "doublethinku", ktorým Georg Orwell, autor známeho románu "Rok 1984", takúto dvojtvárnosť označoval. V podstate ide o akýsi druh neprirodzenej psychickej obrany proti vonkajšej represii, spočívajúcej na jednej strane v skutočnom a na druhej strane v akomsi "ochrannom" myslení a konaní. Od takéhoto "doublethinku" nie sú v súčasnosti u nás uchránení ani veriaci, u ktorých je vnútorný a vonkajší prejav viery rozdielny. A to nielen v kritických situáciách, ale bohužiaľ i v dennom živote. Môžete nám povedať, Peter, v čom vidíte podstatu tohto javu, prípadne ako sa majú naši veriaci k problému "vnútorný kontra vonkajší život viery" postaviť a riešiť ho?

Peter:

Odvolám sa na nášho svätého Františka. On sa snažil, aby jeho vonkajší život zodpovedal jeho vnútornému prežívaniu viery. Keď mal pochybnosti v tom, či má viesť kontemplatívny alebo apoštolský život, sám Boh mu dal najavo, že má viesť život kontemplatívno-apoštolský.

Pre nás to znamená toľko, že čo človek od Boha prijal, má rozdávať aj ďalej. A má v tom byť určitá vyváženosť. Dosiahnuť túto vyváženosť - to je naším ideálom. Máme v tom ešte veľa problémov. Musíme si uvedomiť, že všetko to, čo duchovne vnútorne prežívame a navonok prejavujeme, sa stáva určitou oslavou Boha, modlitbou, ktorou každý prispieva ku pretváraniu tohto sveta. Musíme vedieť duchovne žiť medzi sebou i tými - ostatnými. Ja som to spočiatku tiež nevedel. V sobotu a v nedeľu sme sa stretli, prežili sme duchovné spoločenstvo, obnovu, a v pondelok, keď som prišiel do ateistického prostredia práce, cítil som medzi ľuďmi určitú prázdnotu, mal som pocit, že medzi nimi musím žiť úplne ináč. Tieto dva spôsoby života som vôbec nevedel zosúladiť. Mal som s tým problémy skoro šesť rokov.

Dnes už mám to poznanie, že nemôžeme na jednej strane duchovne prežívať radosť viery a na druhej strane trpieť a so sebazaprením prijímať spoločenskú situáciu veriacich u nás, nemôžeme takpovediac odkladať vieru za svoje súkromné dvere. Viem, že i vo svojej práci môžem a mám Boha osláviť. Mnohokrát stačí maličkosť, ktorou veriaci nadviaže kontakt s ľuďmi a priblíži ich k Bohu. V našej dobe a v prostredí, ktoré nás diskriminuje, nám Boh vlastne dáva veľkú šancu prejsť sa. Nie je rozhodujúce, že nás za to budú zastrašovať či prenasledovať. Nie je mi ľúto, že ani v našom reholnom živote nie sú všetky chvíle celkom radostné

a povzbudzujúce. Cítim, že všetko má svoj význam, dokonca aj chvíle našej slabosti. Práve v nich dostávame poznanie Božej veľkosti, milosti a pomoci. A utrpenie skutočne najviac očisťuje a priťahuje. Preto sa mu nemáme vyhýbať, ako to mnohí robia tou vami spomínanou dvojitvárnosťou. Tým si totiž škodíme sami, a pravdepodobne najviac.

Otázka:

Ako by ste charakterizovali rast jednoty vo viere a láske u mládeže v bežnom, každodennom živote?

Peter:

Veľa znamená už to, že mladí hľadajú. V hľadaní je predpoklad toho, že človek pravdu nájde a aj prijme. V Československu je to s mladými ľuďmi ako vo väzení. Aj väzen hľadá, ale nemá možnosti, nemá poznanie a mnohokrát mu ani nepríde na um ako pravdu hľadať. Ak sa však človek dostane do klímy Božej milosti a lásky, bez toho, aby si to uvedomoval, prijíma Božiu pravdu.

U nás nemôžeme viesť veľký verejný apoštolát a vyvíjať aktívnu pastoračnú činnosť. Avšak každé prostredie, v ktorom žije a pracuje kresťan, by sa malo postupne meniť. Keď som sa vrátil z väzenia späť do práce, mnohí ľudia aj bez slov pochopili, o čo šlo. Mnohí sa okolo seba pozorne dívajú a je im dôležitejší príklad ako slová. Slova - tých majú dosť.

Otázka:

Peter, od vášho prepustenia na slobodu prešli už skoro tri roky. Počas týchto troch rokov postihy príslušníkov vašej františkánskej rehole pokračujú. Štátna bezpečnosť vám neustále dáva na vedomie, že na vás nezabudla. Uzatvorená nie je ani otázka vašich zhabaných materiálov z Kvetnej nedele 1983; nedávno prebehol súd s vašou spolusestrou Sumilasovou v Košiciach, opäť prebehli domové prehliadky a výsluchy v Košiciach i Poprade; dokonca tesne pred veľehradskými slávnosťami bol vyšetrovaný Anton Šmíd a Vincencia Zánová... Aký je váš názor na túto súčasnú situáciu a ako ju váš rehoľný rád prijíma?

Peter:

My, františkáni, nevidíme v tomto prenasledovaní pre nás nijakú veľkú škodu. Tie jednotlivé prepady, výsluchy a súdy - ako sledujem - Boh dopúšťa práve tam, kde chce ľudí ešte viac zaangažovať pre apoštolát. Otvorený postih štátnymi orgánmi nám dáva prijať našu úlohu plne, navyiac nám dodáva skúsenosti a odvahu. Do budúcnosti by sme však mali našim spolubratom a spolusestrám pripravovať také optimálne podmienky, aby tí, ktorí sa na svedectvo vo väzení necítia byť dosť silní, neboli donásilu tlačení - avšak treba im pripomenúť túto skutočnosť už pri vstupe do rádu a dať im možnosť výberu - či sú ochotní žiť v spoločenstve za spomenutého nebezpečenstva, a keď nie, mali by radšej voľiť život v menej známych kresťanských zoskupeniach. Nemôžeme si totiž myslieť, že všetci úprimní a obetaví veriaci sú schopní psychicky zvládnuť tlak štátnych orgánov, väznenie a kritické situácie pri stretnutiach s našimi "priateľmi ŠTB-ákmi".

Otázka:

Konštatujete, že prenasledovanie a útlak je v Československu aj pre reholu františkánov vlastne duchovným prínosom a patrične ste to zdôvodnili. Vrátili by sme sa ešte - ak dovoľíte - k minuloročnému Veľehradu, kde desiatitisíce mladých ľudí skandovali pred ministrami kultúry Klusákom a Válkom "My chceme náboženskú slobodu". Neželali by ste si aj vy, aby vaša františkánska rehoľa mohla v ČSSR pôsobiť slobodne? Máme predsa veľmi veľa mladých ľudí, ktorí v palbe súčasnej dezinformácie a duchovnej deprivácie

ateistickým systémom majú s vašou rehoľou minimálny alebo žiadny fyzický kontakt. Veľmi mnoho hľadajúcich u nás možno ani nevie, že existujete. Okrem toho vaše pôsobenie musí byť opatrné a obmedzené. Nie je sloboda náboženského vyznania, pôsobenia a činnosti aj vášho rehoľného rádu u nás práve preto dôležitá?

Peter:

Nepovedal som, že slobodu nechceme a že nás prenasledovanie baví. Nechceme však takú slobodu, ktorá by nás v podstate začala duchovne zotročovať, to znamená, že by sme v tej slobode začali žiť sami pre seba. Že by sme si vytvorili svoje pohodlie a zabudli na tých druhých. Okrem toho si myslím, že Božiu pomoc, a hlavne jej potrebu a odkázanosť na ňu, by sme už neprežívali tak intenzívne. Prišli by sme si slobodu v tom zmysle, aby sme všetci mohli voľne slúžiť Bohu i ľuďom, a aby aj ostatní mohli pristupovať k duchovnému životu priamo a bezprostredne. Mala by tam však vždy byť závislosť na Bohu a nie vedomie, že "nám sa už nič nemôže stať". Problém je však v tom, že čakáme slobodu zhora od štátu, čakáme, že nám akosi slávnostne dovoľia orgány to, čo máme všade dávno zakotvené. Môj názor je, že sa máme stať slobodnými sami, že máme jednoducho praktizovať to, čo náš štát všade na svete uvádza v dohodách i v našej ústave. To znamená, že by sme si mali slobodu sami udeliť. A to tým spôsobom, že vyjdeme zo seba, zo svojho vnútorného väzenia von. Presne tak, ako na Velehrade, kde príslušníci františkánskeho rádu sa ukázali na verejnosti v habitoch. Bez ohľadu na to, či im to niekto, kto s tým v podstate nemá nič spoločné, "povolil" či "nepovolil". To nie je boj o slobodu, ale jej demonštrovanie, to je nezávislosť na svetskej moci a na strachu z nej. Takými by sme mali byť aj za cenu, že to opäť vyvolá proti nám tlak. Najdôležitejšie pre veriaceho človeka je zachovanie si tejto skutočnej slobody ducha a odovzdanie sa Bohu v dôvere a láske.

My františkáni sa mnohokrát zamýšľame nad tým, či vždy vydávame svedectvo o svätom Františkovi a jeho ideáloch. Mohol by som povedať, že sa o to usilujeme, ale vždy sa nám to celkom nedarí. Napríklad už len zmysel františkánskej chudoby sa dnes posúva do troška inej roviny. Napriek tomu však máme vždy praktizovať ten bezprostredný vzťah lásky, ktorý nám svätý František odkázal, máme si vždy zachovať františkánsku duchovnosť a prc striedky jeho apoštolátu. A to je POKOJ A DOBRO, LÁSKA A RADOSŤ. Jedine takto môžeme ľudí pritiahnuť a ukázať im cestu.

ÚVAHY O DUCHOVNOM ŽIVOTE NA SLOVENSKU

1. časť

DUCHOVNÉ VEDENIE

Pôvod duchovného vedenia môžeme hľadať už v raných kresťanských časoch u pustovníkov, prvých mníchov, ale i laikov, ktorí vyhľadávali múdreho, sväto žijúceho človeka a prosili ho o radu. Cez poslušnosť voči jeho radám sa dostávali k bohatstvu života a aj sami sa stávali múdrymi a svätými. Neskôr chceli radiť i tí, ktorí nemali na to ani potrebnú múdrosť ani svätosť, ale nárokovali si to na základe svojej formálnej autority /boli napr. predstavenými/. Títo potom znižovali význam bohatstva života, ku

ktorému sa vedený/cez duchovné vedenie dostával, a zvyšovali význam poslušnosti, ktoré, hoci mala byť pôvodne len prostriedkom, stávala sa cieľom. Rastúci počet otázok okolo duchovného vedenia bolo preto treba riešiť. Celú náuku o duchovnom vedení vypracovali už v staroveku cirkevní otcovia a v stredoveku sa nou zaoberal hlavne Ignác z Loyoly. Duchovné vedenie teda nie je plodom slovenského laboratória. Ale vďaka slovenskej mentalite a národným dejinám sa niektorým jeho deformáciám u nás mimoriadne darí.

Duchovné vedenie pomáha vedenému v duchovnom raste. Tu by sme si mali položiť otázku, či je duchovné vedenie jediná forma, ktorá pomáha človeku duchovne rásť. Nie je. Zo skúseností poznáme tieto formy vedenia: duchovné vedenie, pravidelné duchovné usmernenie, sebavedenie a spontánne usmernenie.

Duchovné vedenie je najradikálnejšou formou pomoci v duchovnom raste. V jednej príručke sa hovorí: "Duchovné vedenie je veda a umenie ukazovať Božie zjavenie v zdravej postupnosti tým, čo slobodne odkrývajú svoje svedomie skúsenému učiteľovi kvôli rade a povzbudeniu." Je to výstižná definícia.

Pravidelné duchovné usmernenie sú rady, usmernenia a povzbudenia, ktoré človek pravidelne dostáva napr. v spoločenstve, u svojho spovedníka alebo u človeka /nazvime ho duchovným usmernenovateľom či sprievodcom/, ku ktorému kedysi chodil na duchovné vedenie a teraz k nemu chodí na duchovné usmernenie.

Sebavedenie poznáme i z profánneho života. U detí je veľmi malé, preto potrebujú vedenie zvonka /držanie za ruku, príkazy.../. S pribúdajúcim vekom by malo narastať a v dospelosti by malo mať rozhodujúci vplyv na duchovný rast každého jednotlivca, i keď kvôli opatrnosti pred subjektivismom a jedностrehmostou by mal mať človek vždy i pravidelné duchovné usmernenie a mal by si všimnúť i spontánne usmernenie.

Pod spontánnym usmernením rozumieme rady a usmernenia, aj negatívne, ktorých sa nám dostáva príležitostne od členov našej rodiny, spolužiakov, kolegov v robote, od ľudí v autobuse atď. Je zlý svedectvom, ak niekto uznáva len duchovné vedenie a ignoruje pripomienky a výčitky vo svojej rodine či na pracovisku.

Z naznačeného a zo skúseností vidíme, že nie každý potrebuje duchovné vedenie. Existujú však isté podmienky, na základe ktorých môže niekto odporúčať /nie nariadiť/ duchovné vedenie:

1. Možno ho odporúčať tým, ktorí sa už dostávajú spod vedenia rodičov, ale ešte nie sú schopní viesť sa sami, teda vo veku od puberty do 25 až 30 rokov.

2. Duchovné vedenie sa odporúča i starším, ktorí sa cítia duchovne rozbití, alebo sa len neďávno dostali k viere či k novej forme duchovného života.

3. Pre úspešné vedenie je potrebné aspoň minimum viery, nádeje a lásky u vedeného a do určitej miery vypestovaný rozum, vôľa a cit, teda

Pre tých, ktorí vidia u seba potrebu duchovného vedenia, sa vrele odporúča. Pomohlo už mnohým ľuďom k múdrosti a svätosti. Treba však dávať pozor na chyby, ktorých sa dopúšťajú duchovní vodcovia i tí, ktorí sú vedení.

Duchovní vodcovia zo začiatku hovoria, že najskôr treba viacej poslúchať, aby sa vedení stali hodnotnejší ľudia a

kresťania, a neskôr sa zameriavať na rozhovor, usmerňovanie /teda z vedenia sa prejde na usmerňovanie/. A tak je to správne. Ale nie každý vodca vie to, čo vedia otcovia a matky: Z dieťaťa, ktoré nosili na rukách, vodili za ruku, prikazovali mu, čo má robiť, dokázali vychovať syna a dcéru, ktorí sú im partnermi v živote. Už ich nevedú, ale rodičia a deti sa navzájom usmerňujú. Niekedy duchovný vodca, miesto toho, aby vedeného čím ďalej tým viac ponechával na sebavedenie a zveroval ho Duchu Svätému, podmanuje si ho. A tak potom v schéme duchovného vedenia kladie otázku: "Ako som splnil pokyny z predchádzajúceho vedenia?" a splnenie takýchto "pokynov" sa stáva záväznejším ako zákony. Ale duchovný vodca si to ospravedlní: "Ja som len nástroj, vodca je Kristus!" Je to tak? U dobrých vodcov je to z veľkej časti pravda, ale celkom tak to nie je. Veď ako by sa potom mohli dvaja duchovní vodcovia k tej istej veci stavať tak veľmi rozdielne /napr. modlitby za príchod sv. Otca k nám/? Pre duchovných vodcov neexistuje žiadne ex cathedra. Ak sú múdri a svätí, pomáhajú poznávať hlas Boží, ale vždy vnášajú do vedenia čosi zo svojich názorov, z postojov skupín, ku ktorým patria, a s tým treba rátať. Je preto nesprávne, ak niektorý vodca povie: "Kto nie je so mnou, je proti Bohu." Žiaľ, i slová v takomto zmysle možno počuť.

Málo hovorím o veľkých kladoch duchovného vedenia. Hovorím skôr o jeho deformáciách, aby som ich osvetlil a pomáhal odstraňovať. Chcel by som však upozorniť i na chyby tých, ktorí sú vedení. Často hovoria: "Robím len to, čo mi povedal duchovný vodca, a som spokojný." Títo ľudia znehodnocujú duchovné vedenie. Nedostatok vôle chcú nazývať čnosťou poslušnosti. Duchovnému vodcovi nemožno predsa zavesiť na krk bremeno svojej slobody a zodpovednosti a poslať ho miesto seba na Boží súd! Duchovný vodca má pomáhať, aby vedení vyzreli na dospelých ľuďoch, kresťanov, na ľudí Ducha, ktorí sa budú cítiť dospelými vo viere, nádeji a láske, ktorým sa rozhojní ich rozum, vôľa a cit. Avšak to nemusí znamenať rozchod s duchovným vodcom /často nevyhnutný/, ale azda celoživotné priateľstvo - ako s rodičmi.

SV. METOD VO FILATELII

Hoci vydané velehradské oslavy 1100. výročia smrti sv. Metoda sú za nami, v mesiaci októbri minulého roku sme mali príležitosť pripomenúť si opäť tieto udalosti. Svojím činom nás nilo prekvapila čs. poštová správa. Pozorní filatelisti zaregistrovali, že na poštovom úrade Bratislava I sa počas Dní námietovej filatelie /12. - 13. 10. 1985/ používala ručná príležitostná pečiatka s motívom 1100. výročia úmrtia sv. Metoda.

Tradičný kruhový tvar pečiatky okrem názvu poštového úradu, dátumu a nadpisu "Dni námietovej filatelie" obsahoval v strede staroslovénske písmeno M, nad ním text "Metod, učiteľ Slovienov" a po stranách letopočty 885 a 1985.

Aj keď iné poštové správy /Juhoslávia, Rakúsko, Bulharsko/ vydali k tomuto výročiu poštové známky, sme vďační aj za tento skromný príspevok našej poštovej správy. Zberatelia, ktorí sa zaujímajú o religióznu tematiku, si môžu tak opäť po dlhšom čase obohatiť svoje zbierky o zaujímavý dokument.

KORUNA TVORSTVA LEN PRACOVNOU SILOU?

Nie je to tak dávno, čo som sa, ako každý študent u nás, zaoberal politickou ekonomikou. Literatúry bolo dost. Na mnohé otázky som našiel odpoveď /napr. kam idú tie peniaze robotníka v kapitalizme, ktoré za svoju prácu nedostane/. No na veľa otázok som odpoveď nenašiel. Až raz sa mi dostala do rúk "učebnica", pri čítaní ktorej som cítil, že mi autor nalieva čisté víno. Jasne formuloval odpovede na otázky o hodnote ľudskej práce, o tom, že práca má slúžiť človeku, nie človek práci, že človek, koruna tvorstva, sa nemá nedôstojne nazývať "pracovná sila". Jasne vysvetlil i úlohu odborov, štrajkov, problém zospoločnenšenia a emigrácie. "Učebnica", o ktorej hovorím, sa nazýva "LABOREM EXERCENS". Je to encyklika Svätého Otca Jána Pavla II. o ľudskej práci. Nie najnovšia /tou je encyklika o sv. Cyrilovi a Metodovi/, ale závažná. Myslím si, že každý by si ju mal prečítať. Veď v nej cirkev odpovedá na závažné otázky, s ktorými v živote prichádzame do styku.

Vrátim sa k názvu "pracovná sila" a porozprávam, o čom som uvažoval pri čítaní spomínanej encykliky.

Uvedomil som si, že ja som si už na titul "pracovná sila" zvykol. Prijínam ho bez pohoršenia. Odkeď si ľudia musia na tento titul zvykať? V stredoveku ešte neexistoval. A hoci tam mnoho ľudí drelo od rána do večera a žili v chudobe, čosi im dodávalo dôstojnosť: Kríž. Mali ho doma v kuchyni, v izbe, stál pri ceste, bol v kostole, v tých mnohých kostoloch pre všetkých. A pohľad na tento kríž im hovoril o ich vlastnej hodnote, o tom, že ktosi Veľký si ich raz vezme k sebe, že duch sa cení viac ako hmota.

Ale potom sa to začalo meniť. Pribúdalo hlasov, že ten Veľký, ktorý nás chce vziať k sebe, neexistuje. A že hmota je viac ako duch. Na základe toho bolo treba prehodnotiť aj človeka. Vychádza to celkom jednoducho: Človek je pracovná sila, jeho hodnota je 2 800 mesačne a zrak má upierať k ekonomickým ukazovateľom.

Hľa, hrdý človek, ktorý sa nemusí hrbiť pod nánosmi viery a hľadiť na Toho na kríži.

Š.

Len keď sa hliny dotkne duch, môže stvoriť človeka./Exupery/

O MODLITBE

Naše denné skúsenosti a zážitky nám dokazujú, že sami nie sme schopní riešiť všetky problémy, starosti, úzkosti, ktoré nám prináša život. I naše dobré predsavzatia často zostávajú bez naplnenia. Poznáme, že sme slabí a nestáli. Naše sily a schopnosti nestačia. Máme však niekoho, kto môže všetko, u koho nájdeme vždy pomoc, kto nám môže dať viac než žiadame - máme Nebeského Otca. Aby sme pomoc od neho dostali musíme nadviazať s ním kontakt. Týmto kontaktom je modlitba, rozhovor s Bohom. Boh na každé naše slovo odpovie. Je potrebné len jedno - aby

naša modlitba bola čo najhlbší stykom s Bohom, a to cez vieru, pokoru a lásku. Potom sa stane naša modlitba mostom, ktorým nám Boh dáva svojeradosť a dary. Koľko je v modlitbe úprimnosti a oddanosti, práve toľko je tam prevážnej hodnoty, na ktorú Boh odpovedá. Každá modlitba musí byť ozvenou modlitby Ježišovej: "Otče, ak je možné... ale nie ako ja chcem, ale ako ty chceš". Avšak na tom, aby sme boli trvale v kontakte s Bohom, je potrebné stretať sa s ním pravidelne. V našom živote s Bohom tvorí dva pevné body ránná a večerná modlitba. Preto si máme tieto dve doby pre modlitbu starostlivo organizovať.

O tom, že plnenie tejto na pohľad jednoduchšej povinnosti nie je bez úsilia, nás presvedčujú denné skúsenosti. Hlavne ránná modlitba býva ohrozená. Mnohým sa stáva, že nevstanú dost zavčas a deň sa začína v náhlom a zhne. Ránná modlitba sa potom skraca, alebo úplne odpadá. Tým sa pripravujeme o posvätenie rána ako vstupu do dňa. Preto treba pre ránnú modlitbu zabezpečiť priestor nutným poriadkom a seba výchovou. Večer nás pripravuje o dobrú a sústredenú modlitbu únava alebo lenivosť. Nieкого ruší rádio od suseda alebo členovia rodiny. Treba vedieť odložiť i napínavý román, aby som Bohu nevenoval miesto modlitby len niekoľko ospalých myšlienok. Vytvoríme si teda pre ránnú a večernú modlitbu vhodné podmienky. V kresťanských rodinách to nie je ťažké. Je dobrým starým zvykom k modlitbe si spoločne klaknúť alebo sa modliť zo tichého súhlasu a ohľaduplnosti c. statných. V takej rodine sa dá voľne dýchať, s modlitbou sa nemusíme schovávať. Vládne tu sloboda Božích detí. S posvätnosťou modlitby sa ukrývame len tam, kde sa dá očakávať výsnech, úmyselné rušenie alebo hrubá bezohľadnosť. Ak nemáme miesto, kam by sme sa uchýlili, potom nám ochranu poskytne jedine postel a pozdrav na dobrú noc.

Žiť v prítomnosti Božej znamená odpovedať na túto skutočnosť svojím životom. Je samozrejmé, že pri modlitbe musí zodpovedať prítomnosti Boha predovšetkým naše správanie sa. Nemodlí sa len duša, modlí sa celý človek, teda i telo. A telo sa modlí svojím držaním. Vhodné držanie tela pri modlitbe môže byť rozličné. Kľákanie je vhodnejšie nežiné držanie tela. Ak stojíme, vyjadrujeme zasa slobodu a úctu Božieho dieťaťa k Nebeskému Otcovi. Zvykneme si aj na vhodné miesto. Môžeme kľákať alebo stať pred krížom, pred svätým obrázkom, pred lôžkom, pred otvoreným oknom alebo smerom ku kostolu. Keď sa modlíme, má modlitba ovládať telo, utvárať jeho držanie a držanie tela má byť zasa výrazom a nositeľom modlitby. Z výberu spôsobov držania tela vyplýva, že ránnú alebo večernú modlitbu nevykonávame ležiacky v posteli /okrem spomínaného prípadu/. Je iste veľmi pekný zvyk venovať Bohu posledné myšlienky pred spaním, hľadať u neho bezpečie a zaspávať s vedomím vďaka za prežitý deň. Rovnako dobré je hneď pri rannom prebudení venovať prvé myšlienky Bohu a prejaviť mu svoju oddanosť. Avšak je dôstojné ránnú a večernú modlitbu vykonať vtedy, keď sme už oblečení alebo kým ešte sme oblečení a pri držaní tela vhodnom pre modlitbu. Ráno, až sa unyjeme a oblečieme, večer, skôr než sa vyzlečieme.

Modlitba je prejavom slobody Božieho dieťaťa. Sme Bohu osloviť ako svojho Otca, pokľaknúť pred ním, prosiť ho. Predovšetkým však ďakujeme, že nás povolal a dal nám za cieľ svoju večnú slávu. A nezabúdajme, že Boh o našich potrebách vie. Modlitba je príležitosť pre nás, aby sme si lepšie uvedomovali závislosť na našom Otcovi. Snažme sa vždy pred ním predstupovať s čistou myslou a s čistým srdcom Buďme tak stále pripravení k spolupráci s Bohom.

SLÁVNOSTI V RODINE A V CIRKVI

Pokračujeme v uverejňovaní náčrtkov životopisov svätých. Doteraz sme sa zameriavali len na postavy, ktorých mená sa v našom prostredí vyskytujú často ako krstné mená. Toto hľadisko neopúšťame, iba ho rozširujeme o nový program. Budeme vám približovať aj informácie o živote a pôsobení svätých, ktorých dielo je zvlášť časové, či už pre mimoriadnu intenzitu ich vnútorného duchovného života, či pre obetavé uskutočňovanie lásky, či pre aktuálne formy apoštolátu - alebo ducha ekumenizmu a jednoty. Životopisy pre našich jubilantov budeme aj naďalej uverejňovať v poradí podľa nášho občianskeho kalendára, životopisy ostatných svätých podľa cirkevného kalendára

2. januára: sv. Bazil Veľký a sv. Gregor Naziánsky

Liturgia nám hneď na začiatku nového roku pripomína univerzalitu cirkvi, myšlienku jednoty, povinnosť ekumenizmu, keď na 2. januára kladie pamiatku dvoch svätých biskupov a cirkevných učiteľov z Východu.

Sv. Bazil Veľký

Narodil sa r. 329 alebo 330 v Cézarei, v rímskej provincii Kapadócií, v dnešnom východnom Turecku. Pochádzal z rodiny, ktorá dala cirkvi viacerých svätých. V detstve ho vychovávala stará matka Makrina, vo východnej cirkvi tiež uctievaná ako svätá. Študoval rétoriku v Carihrade, hlavnom meste Východorímskej ríše, a potom v Aténach, stredisku gréckej vzdelanosti. Tu sa spriatelil s Gregorom Naziánskym, ktorého spoznal ešte v Cézarei. Pretože Bazila okrem filozofie a rečníctva zaujímali duchovné otázky, ako 27-ročný sa vrátil do Kapadócie, kde sa chcel venovať hlbavému životu u askétu Eustatia. Keď ho nenášiel, vybral sa za ním do sýrskej Antiochie a do Egypta. Tak spoznal východné mníšstvo v Sýrii, Palestíne, Egypte a Mezopotámii. Istý čas žil ako mních v Ponte, v severnej Kapadócií. Tu sa k nemu pridali viacerí pustovníci, aj Gregor Naziánsky. Oba sa popri modlitbe, skutkoch kajúcnosti a telesnej práci sa venovali štúdiu Svätého písma a starých cirkevných spisovateľov. Od r. 360 sa Bazil zúčastňoval na riešení sporu o božstve Ježiša Krista, ktoré popierali ariáni /carihradská synoda r. 360/. R. 364 Bazileja vysvätili za kňaza a r. 370 vyvolili za arcibiskupa v Cézarei. Pri vysvetľovaní, bránení a utvrdzovaní pravej náuky prichádzal do konfliktov nielen s heretikmi a cisárom Valensom, ktorý im bol naklonený, ale aj s viacerými predstaviteľmi cirkvi, ktorí ho podozrievali z ctižiadostivosti.

Veľké a citlivé srdce Bazilovo sa prejavovalo v jeho neúnaynej obetavosti. Za hladomoru v Kapadócií okolo r. 368 ako kňaz a pomocník vtedajšieho cézarejského biskupa Euzébia sa zúčastnil na organizovaní pomoci. Ako arcibiskup žiadal biskupov, aby zriaďovali a udržiavali útulky pre chorých, chudobných a starých. Sam postavil pri Cézarei rozsiahle charitatívne stredisko, ktorého súčasťou bola aj veľká nemocnica, považovaná vtedy za div sveta: mala oddelenia podľa druhu chorôb tak, že nákazlivé nemoci a malomocenstvo boli umiestnené osobitne.

Do sporov s heretikmi zasahoval početnými spismi, z ktorých sú dôležité jeho traktáty o Najsvätejšej Trojici,

komentáre ku knihám Biblie a príručky asketiky; z jeho korešpondencie sa zachovalo vyše 360 listov, ktoré majú teologickú a cirkevno-historickú hodnotu. Osobitný význam majú jeho "väčšie" a "menšie" pravidlá mníšskeho života, ktorými sa stal Bazil otcom mníšstva na Východe a ovplyvnil aj formáciu rehoľného hnutia na Západe. Od neho pochádza aj liturgia, používaná vo východnej cirkvi v niektorých dňoch.

Sv. Bazil, vyčerpaný starosťami a prácou a oslabený chorobami, umrel ani nie 50-ročný dňa 1. januára 379. Za hrdinský kresťanský život, za získaný vysoký stupeň vzdelania a za obetavú pracovitosť pre Božiu slávu a časné i večné dobro ľudí mu cirkev udelila titul Veľký a hodnosť cirkevného učiteľa.

Sv. Gregor Naziansky

Narodil sa okolo r. 330 ako sv. Bazil Veľký v Kapadócií, v mestečku Arianze pri Nazianze, kde bol jeho otec biskupom. Tiež študoval rétoriku, najskôr v Cézarei, kde sa zoznámil s mladým Bazilom, potom v palestínskej Cézarei a v egyptskej Alexandrii; tu istý čas navštevoval teologickú školu, spoluzaloženú cirkevným spisovateľom Origenom. Štúdiá skončil v Aténach, spolu s Bazilom. K nemu sa neskôr, po návrate do Kapadócie r. 358, pridal aj v jeho mníšskom živote na Ponte. Popri modlitbe, telesnej práci a skutkoch pokánia tu spolu študovali Písmo a Origenove spisy, z ktorých zostavili výber "Philokalia". R. 361 však Gregor musel odísť k otcovi, ktorý nevládal spravovať nazianske biskupstvo. Tu prijal vysviacku za kňaza a znova sa utiahol do samoty. R. 364 sa však vrátil k otcovi, aby mu pomohol dostať sa z osídíel arianizmu, do ktorých sa z neprezieravosti a dôverčivosti zaplietol. Pri otcovi ostal aj po svojej vysviacke za biskupa r. 372. Po otcovej smrti sa utiahol do kláštora v Selencii. Keď umrel ariánsky cisár Valens /378/, na žiadosť veriacich a na Bazilovo povzbudenie odišiel do Carihradu. Tu našiel pravoverných v menšine a heretikov v aktivite. Kázňami o Najsvätejšej Trojici, ktoré predniesol v malom kostolíku Anastasis, si vyslúžil prímenie teológ. Nový cisár Teodózios sa Gregora zastal. Dal vyhnáť ariánskeho biskupa a za carihradského biskupa vyhlásil Gregora. V tejto hodnosti Gregor aj predsedal cirkevnému snemu, ktorý sa r. 381 zišiel v Carihrade. Ale keď sa mu nepodarilo urovnať rozkol v Antiochii a niektorí účastníci snemu pochybovali o správnosti jeho biskupskej funkcie, zriekol sa aj predsedníctva zhromaždenia, aj biskupského miesta a odišiel do Nazianu. Tamojšie biskupstvo, po smrti jeho otca ešte neobsadené, viedol dva roky. Keď prišiel nový biskup, utiahol sa do rodného Arianza. Tu pracoval na svojich spisoch a básňach až do smrti r. 389 alebo 390.

Gregor prijímal, keď to bolo treba, úlohy organizácie a správy v cirkvi. Ale predovšetkým bol mysliteľ, rečník a básnik. V teologických dielach rozpracúval učenie o Kristovi a o Svätej Trojici. Tomuto okruhu venoval aj svoje prejavy; jeho 44 zachovaných textov patrí medzi vyspelé diela rečníckeho umenia. Štylisticky sú cenné aj jeho listy /zachovalo sa ich vyše 240/. Gregorovo básnické dielo pozostáva zo 400 básní s vyše 1600 veršami; sú medzi nimi hymny, elégie, poézia životopisná, didaktická i dogmatická.

Cirkev poctila Gregora Nazianskeho titulom cirkevný učiteľ. Východná cirkev si ho uctieva ako veľkého svätca.

12. januára: sv. Ernest

O živote sv. Ernesta nepoznáme mnoho údajov. Žil v 12. storočí v benediktínskom opátskom kláštore Zwiefalten neďaleko Kostnice vo Švajčiarsku. Opátstvo malo ťažkosti s okolitými feudálnymi páňmi. Po odstúpení prvého opáta Bertolda zvolili za jeho nástupcu Ernesta, ktorý vynikal svojimi duchovnými a intelektuálnymi darmi. Po piatich rokoch vedenia komunity, vyplnených starosťami so správou, diplomatickými zápletkami a súdnymi spormi, sa Ernest r. 1146 úradu vzdal a o rok sa prihlásil na druhú krížovú výpravu do Svätej zeme, organizovanú na záchranu Jeruzalema, pred 50 rokmi síce oslobodeného, ale v tom čase znova ohrozovaného mohamedánskymi vojskami. Na území Turecka sa však výprava rozdelila na dva prúdy, francúzsky a nemecký. Nemecký časť r. 1147 napadli turecké vojská. Výsledok bol krutý. Skoro deväť desiatín krížiakov prišlo o život alebo padlo do zajatia. Z výpravy sa nevrátil ani opát Ernest. Podľa legendy mal podstúpiť mučenícku smrť, pretože odmietol vzdať sa viery.

16. januára: sv. Kristína

Sv. Kristína sa narodila koncom 3. storočia v severnom Taliansku, v blízkosti mesta Bolzano, v šľachtickej rodine. Keď dorástla, otec jej vyhradil na bývanie izby v zámockej veži. Kristína sa stala kresťankou. V samotnej vežovej obydli so svojimi mladými služobnicami rozjíňaním a modlitbami prehlbovala svoj duchovný život. Aby získala prostriedky na podporovanie chudobných, rozlávala zlaté a strieborné sošky noží, ktoré jej dal otec do veže na uctievanie, a za získaný drahý kov si zadovažovala prostriedky na almužnu. To sa neutejilo, a tak vyšlo najavo aj to, že je kresťanka. Po mučení ju nakoniec usmrtili šípm. Jej mŕtve telo zatažili kamenom a vhodili do Bolzanského jazera. Podľa rozprávania legendy kameň neklesol na dno, ale ako plávajúca bôja priviedol mučeníckino telo k brehu. Tento kameň má byť zabudovaný v oltári kostola, ktorý v Bolzane vystavali a ktorý zasvätili sv. Kristíne.

18. januára: sv. Margita Uhorská

Sv. Margita pochádzala z uhorskej kráľovskej rodiny. Jej rodičia, otec Béla IV. a matka Mária, ju ako štvorročnú dali na výchovu dominikánkam, najprv do Veszprému a o šesť rokov neskôr do kláštora na dnešnom Margitínom ostrove v Budapešti. O jej rúku sa uchádzali poľský kráľ Boleslav Pobožný, český kráľ Otakar II. a brat francúzskeho kráľa Karol Anjou. Margita však manželské ponuky odmietla a r. 1261 ako 19-ročná prijala dominikánske rehoľné rúcho. V kláštore horlivo dodržiavala všetky pravidlá regule, veľa sa modlila a osobitne uctievala Eucharistiu a Kristovo utrpenie. Získala minoriadne omilostenia a mystické dary. Umrela mladá, 18. januára 1270. Pochovali ju v kláštore na ostrove. Už o rok sa začal proces jej svätorečenia, ale za svätú ju vyhlásil až Pius XII. r. 1943.

Medzitým dominikánska rehoľa a ľud v Uhorsku Margite preukazovali veľkú úctu. V čase tureckej okupácie museli r. 1541 rehoľníčky opustiť kláštor na dunajskom ostrove. Odišli do Trnavy a vzali so sebou aj Margitine telesné pozostatky. R. 1618 ich preniesli do kláštora Klarisiek v Bratislave. A tak malo aj Slovensko česť chrániť a hostiť relikvie svätej, ktorej rod c-
vplyvnoval aj jeho osudy.

28. januára: sv. Alfonz Maria de Liguori

Potomok nábožného šľachtického rodu sa narodil 27. septembra 1696 v Marianelle pri Neapole ako prvý z ôsmich detí. Už ako šestnásťročný dosiahol doktorát práv. Pôsobil ako advokát, no po neúspešnom súdnom procese sa vzdal právnickej dráhy, vyštudoval teológiu a r. 1726 prijal knazskú vysviacku. Stal sa horlivým ľudovým misionárom; osobitne sa venoval hmotne a mravne opusteným ľuďom. R. 1731 na podnet a pod vedením biskupa založil ženskú rozjímavú rehoľu Sestier Najsvätejšieho Vykupiteľa /redemptoristiek/. O rok neskôr spolu s prvými spoločníkmi založil mužskú kongregáciu Najsvätejšieho Vykupiteľa. Redemptoristi, ako sa jej členovia volajú ešte aj dnes, mali ako hlavné poslanie vykonávať ľudové misie, duchovné cvičenia a iné apoštolské práce. Najmä po vidieckych farnostiach v prenyslených blokoch kázni hlásali pokánie a viedli k hlbokému náboženskému životu. Alfonz, hoci mal na starosti upevňovanie a rozširovanie rehole, bol vzorom misionárskej, kazateľskej a spovedníckej horlivosti. R. 1762 mu pápež Klement XIII. zveril chudobnú horskú diecézu Sant'Agata dei Goti. Aj ako biskup bol Alfonz v prvom rade otcom chudobných a opustených. Od r. 1768 trpel na artritídu chrbtice, ktorá mu tak sklonila šiju, že sa mu tlačila na prsia a spôsobovala stále sa obnovujúcu ranu. Zhoršoval sa mu aj zrak; v posledné roky bol prakticky slepý. A tak sa r. 1773 so súhlasom pápeža Pia VI. vzdal vedenia biskupstva a posledné roky života strávil v dome rehole v Pagani pri Salerne; umrel vo veku 91 rokov dňa 1. augusta 1787.

Okrem veľkého diela misionárskeho Alfonz vytvoril aj veľké dielo literárne. Napísal množstvo spisov, ktorými osvetľoval cirkevnú náuku, obraňoval a zrozumiteľne vykladal vieroučné pravdy a sprístupňoval ľuďom Božiu lásku a Božie milosrdenstvo. Zostavil aj príručky pre spovedníkov a ľudových misionárov. Viaceré práce venoval duchovnému životu a modlitbe. Bol ctiteľom Panny Márie. Jeho spis "Máriine vznešenosti" dosiahol desiatky vydaní v rozličných rečiach a príručka morálky "Theologia morali" dosiahla do roku 1933 82 vydaní.

Alfonza Mariu de Liguori vyhlásili r. 1839 za svätého, r. 1871 za cirkevného učiteľa a r. 1950 za patróna moralistov a spovedníkov.

Rehoľa redemptoristov sa postupne rozšírila do všetkých dielov sveta. Pôsobila aj u nás, a to i medzi rímskokatolíkmi i medzi gréckokatolíkmi východného Slovenska.

4. februára: sv. Veronika

Sviatok sv. Veroniky, rehoľníčky zo 17. storočia, sa cirkevne pripomína dňa 9. júla. Dnešný deň, ktorý vo svetskom kalendári uvádza meno Veroniky, je nám príležitosťou pripomenúť si údaľosť z cesty Ježiša Krista na Kalváriu.

Veronika je totiž meno, ktoré vzniklo z latinsko-gréckeho výrazu vera ikon /pravý obraz/, označujúceho šatku s odtlačou Spasiteľovej zakrvavenej tváre. Tradícia, neskoršie, meno prisúdila zbožnej žene, ktorá Spasiteľovi šatku podala.

Táto žena sa volala Serafia. Bola to manželka člena chrámovej rady Siracha. Narodila sa v Jeruzaleme asi o päť rokov skôr ako Panna Mária. Bola tetou Jána Krstiteľa a príbuznou Simeonovi, ktorý povedal proroctvo o Ježišovi, keď ho uviedli v chráme. Očakávanie Vykupiteľa, ktoré sa posilnilo týmto proroctvom, sa zachovávalo v niektorých čušiach, tak aj u Serafie, ale ostatní o tom už nevedeli nič. Serafia posielala Ježiškovi jedlo, keď

ostal ako dvanásťročný v chráme a býval v domčeku neďaleko mesta. V domčeku mali útulok aj Mária a Jozef, keď prišli z Betlehema predstaviť dieťa do chrámu. Neskôr v obdobiach, keď učil v Jeruzaleme, v ňom nocúval aj Kristus. Serafia aj vtedy sem často posielala jedlo.

Serafiin muž Sirach, potomok biblickej Zuzany, člen chrámovej rady, mal antipatiu voči Kristovi a Serafiu za jej spojenie s Ježišom a zbožnými ženami prenasledoval; aby jej znemožnil s nimi styk, neraz ju zavrel do pivnice. No neskôršie sa pod vplyvom Jozefa z Arimatie a Nikodéma zmenil, Serafii povolil nasledovať Ježiša a pri Kajfášovom súde bol medzi tými, čo sa za Krista postavili a potom na protest opustili sanhedrin.

Serafia pri Kristovom príchode do Jeruzalema rozprestrela pred neho závoj, ktorý mala na hlave. Mala ho na sebe aj v piatok pred veľkonočnou sobotou, keď išla oproti Ježišovi Kristovi, aby mu na jeho ceste na smrť podala ako občerstvenie jemné korené víno, ktoré pripravila doma. Prvý raz sa k nemu nedostala, pretože prišla k sprievodu práve vtedy, keď sa s Kristom stretla jeho Matka. Druhý raz vyšla k Ježišovi, keď sprievod išiel popred jej dom. Nápoj nieslo ale deväťročné dievča, ktoré adoptovala. Ona si pred Vykupiteľa klakla a podala mu šatku. Bolo zvykom, že sa utretím tváre preukázalo spolucítanie a sústrast. Ježiš šatku prijal, ľavou, voľnou rukou si ju pritlačil na tvár, potom za pomoci pravej ruky, ktorou si na pleci pridržiaval brvo kríža, ju zložil a s ďakovaním vrátil Serafii. Vojakov a mučiteľov náhle zjavenie sa ženy, ktorá vystúpila z bránky záhrady, zmätlo, a tak tento prejav súcitu nestačili prekaziť. Keď však dievčatko zdvihlo nádobu s vínom, nedovolili mu ju podať Ježišovi. Za nádvok znova pohli sprievod, ktorý sa pre zhluk ľudí zastavil. Najmä farizejov, ktorí sledovali na konoch sprievod, toto verejné prejavenie úcty odsúdenému Kristovi priviedlo do zúrivosti.

Serafia s dievčatom utiekla do domu. Keď rozprestrela šatku a uvidela na nej odtlačkom vytvorenú podobu tváre Ježiša Krista, od vzrušenia omdlela.

Šatka potom visela nad Serafiinou posteľou až do jej smrti. Potom sa dostala k Panně Márii a od nej cez apoštolov k prvej cirkvi.

/Podľa knihy nemeckého básnika Klementa Brentana Ajhla, človek! Umučenie Pána nášho Ježiša Krista podľa videní Anny Kataríny Emmerichovej; vydal Misijný dom Matky Božej v Nitre./

4. marca: sv. Kazimír

Poľský národný svätý pochádzal z poľsko-litovského kráľovského rodu Jagellovcov. Narodil sa 5. 10. 1458 v Krakove ako tretie z 13 detí Kráľa Kazimíra IV. Mladého Kazimíra zvolila uhorská šľachta za uhorského kráľa. Po neúspešnom vojnovom stretnutí s Matejom Korvínom sa Kazimír zriekol uhorskej koruny a vojenskej i politickej kariéry. Bystrého a mimoriadne nadaného syna otec lákal do svojich služieb, ale princa viacej zaujímalo štúdium a duchovný život. Verejnú činnosť spájal s modlitbou, askézou a skutkami kresťanskej lásky. Zaumienil si žiť ako panic, preto r. 1481 odmietol ponúknuté manželstvo s dcérou nemeckého cisára Fridricha III. Osobitne mal v úcte Ježiša v Eucharistii a Pannu Máriu. Hymnu *Omni die dic Mariae* /Každého dňa vrav Márii/ si kázal vložiť do rakvy. Umrel len 25-ročný 4. 3. 1484 na zámku Grodno v Litve na tuberkulózu. Pochovali ho vo Vilne v katedrále. Keď r. 1953 z katedrály urobili múzeum, jeho telesné pozostatky preniesli do kostola sv. Petra a Pavla na predmestí Vilna. Pápež Pius XII. r. 1948 vyhlásil sv. Kazimíra za ochrancu mládeže Litvy.

7. marca: sv. Tomáš

Sv. Tomáš Akvinský, veľký teológ, zakladateľ tomistickej filozofie, sa narodil pravdepodobne r. 1225 v obci Roccasecca pri meste Aquino, severne od Neapola. Už počas štúdií na neapolskej univerzite vstúpil r. 1273 do rehole dominikánov. Príbuzní s tým nesúhlasili, dali ho uniesť a vyše roka ho držali v zajatí. Tomáš nátlaku nepodľahol; sestru, ktorá ho mala odviesť od ráčového života, získal pre rehoľné povolanie a priviedol nazmar aj úsilie mladej zvodkyne, ktorá ho mala vrátiť životu vo svete. Po vyslobodení zo zajatia žil za čas v Taliansku a v r. 1248 - 1252 v Kolíne nad Rýnom, kde bol žiakom dominikánskeho vedca sv. Alberta Veľkého. Tomáš ako študent bol utiahnutý a mlčanlivý, takže ho spolužiaci prezývali Nemý vôl. No čoskoro sa prejavilo jeho mimoriadne nadanie a neobyčajné schopnosti. V r. 1252 - 1259 prednášal na parížskej univerzite. Tu sa pri vedeckých a teologických diskusiách preslávil hĺbkou svojich vedomostí a vecnosťou svojich argumentácií a dostal meno Anjelský učiteľ /Doctor angelicus/. R. 1259 ho povolali do Talianska, kde bol generálnym kazateľom a dva roky viedol rehoľné štúdium v Ríme. R. 1268 sa vrátil do Paríža. V tom období v Paríži vyvrcholili boje medzi františkánskymi teológmi, ktorí boli stúpenkami platónsko-augustínskej filozofie, a teológmi dominikánskymi, ktorí sa opierali o filozofiu Aristotelovu. Tomáš zvládol aj túto situáciu svojím spôsobom vynikajúcou argumentáciou, pokojom a poníženosťou. Jeho najväčší oponent, františkán John Peckham, ho nazval Poníženým učiteľom /Doctor humilis/. Od r. 1272 Tomáš v Neapole budoval ústredné teologické učilište rehole. Dňa 7. marca 1274 cestou na cirkevný snem v Lyone chorľavý učenec umrel /v cisterciátskom opátstve Fossanova medzi Neapolom a Rímom/. R. 1368 dominikáni preniesli jeho telesné pozostatky do francúzskeho Toulousu, kde sú doteraz.

Sv. Tomáš je autorom mnohých teologických, apologetických a filozofických spisov základnej dôležitosti. Najvýznamnejšie je rozsiahle dielo Summa theologiae, ktorú začal písať r. 1259 a ktorú pre chorobu, žiaľ, nedokončil. Pápež Pius V. r. 1567 vyhlásil sv. Tomáša ako prvého za učiteľa cirkvi a pápež Lev XIII. ho vyhlásil r. 1880 za patróna katolíckych škôl.

Sviatok sv. Tomáša sa slávil v deň jeho smrti, 7. marca. Pokoncilový liturgický kalendár ho presunul na 28. január, na deň uloženia jeho telesných pozostatkov v Toulouse.

KATECHÉZA

S k u p i n a P / p r v o p r i j í m a j ú c i /

List rodičom /k častiam 9 - 11/

Časť 9 pojednáva o hlavnom prikázaní lásky. V častiach 10 - 11 sa hovorí o pokání z hľadiska kresťanskej nauky.

Keď je dieťa zlé, neraz povie: "Teraz ťa neľúbim". Na detské zlé správanie niekedy odpovedáme so skutočným alebo predstieraným odopretím lásky. A možno si myslíme, že aj Boh takto robí s nami. Na Ježišovom posolstve však prekvapuje to, že Boh takto nekoná. Práve naopak, miluje aj hriešnika. Ponúka mu svoje odpustenie. Toto sa bude zdôrazňovať v častiach 10 - 11. A toto by ste mali urobiť svojím správaním sa i slovami, ktoré sú jasné vašim deťom. Láska Božia je väčšia než naša vina. Nemusíme sa Boha pre svoje hriechy báť. Ak nás ako hriešnikov Boh miluje, tak smieme

a musíme si svoje hriechy pred ním priznať.

To, že Boh je pripravený nám odpustiť, ešte neznamená, že hriech možno bagatelizovať. Hriech je prehrešením sa voči Bohu, je však aj priestupkom proti svätej Cirkvi i proti ľudskému spoločenstvu a škodí aj nám samotným.

Božie odpustenie sa nám ponúka skrze vykupiteľskú smrť a zmŕtvychvstanie Ježiša Krista. Ale podľa slov Kristových sa viaže na dve podmienky: že sme pripravení obrátiť sa a odpustiť vinu tým, ktorí ju nám spôsobili /spomenite si na prosby v modlitbe "Otče náš"/.

Niektorým deťom padne ťažko spomenúť si a priznať svoje chybné správanie. Akoby sa nič nestalo, alebo akoby boli vinní vždy tí druhí. Ale priznanie vlastnej viny je predpokladom pre odpustenie. V príprave na prijatie sviatosti spovede sa to musia deti bezpodmienečne naučiť.

Pri posudzovaní detských hriechov budete musieť nájsť strednú cestu medzi ich zľahčovaním a ich zveličovaním. Dieťa nie je schopné vedome vykonať ťažký hriech, a preto sa svojou vinou neodlučuje od Boha. Ale netreba mu preto trpieť vedomé prehrešky. Podľa citlivosti vášho dieťaťa musíte sami rozhodnúť, ktorým smerom treba robiť nápravu.

Mali by ste začať s výchovou svedomia u dieťaťa. Mala by to byť prosba v rámci večernej modlitby o odpustenie hriechov spáchaných cez deň. Po veľkom priestupku môžete prinútiť dieťa /bez svedkov/ hneď po jeho spáchaní odprosiť zaň a oľutovať ho.

V príprave na prijatie sviatosti pokánia odporúčame dieťaťu zapísať si hriechy na papier, aby na ne nezabudlo.

Rozhovor v rodinnom spoločenstve:

1. Ako je to s uvedomovaním si priestupkov u vašich detí?
2. Ako si môže dieťa vzbudiť ľútosť?
3. Ako sa môže dieťa v danom veku naučiť odpúšťať druhým?
4. Ako používať pri výchove trest a odpustenie?

Rozhovor s dieťaťom:

1. Pohovorte si s dieťaťom a na konkrétnych prípadoch mu vysvetlite škodlivosť hriechu.
2. Ako možno Bohu vyznať hriech a prosiť ho o odpustenie?
3. Ako prosiť o odpustenie ľudí?
4. Ako sa dá blížnym ukázať, že sme im naozaj odpustili?

9. časť: Ježiš dáva najdôležitejšie prikázanie

Ak si pozorne sledoval všetky doterajšie časti, nájdeš v nich odporúčania, ktoré treba dodržiavať, ak chceme, aby sme sa Bohu páčili /napr. v častiach 2, 3, 4, 8/. Pripomeň si ich!

Vo veľkých mestách býva veľa dopravných značiek a všade platia dopravné predpisy. Tieto treba dodržiavať, aby sa predišlo dopravným nehodám a aby sa uchránili životy ľudí. Aj pre spolužitie ľudí potrebujeme zákony a prikázania. Keby si každý z nás uvedomoval, čo je pre druhého dobré, tak by nebolo treba veľa predpisov. Lebo kto skutočne miluje, ten vie, čo má správne robiť.

Raz prišiel za Ježišom jeden mladý muž. Dobré sa vyznal vo všetkých zákonoch židovského ľudu. Všetky chcel starostlivo dodržiavať. Ale trápila ho otázka, ktorý z týchto zákonov je najdôležitejší. Preto sa Pána Ježiša opýtal: "Majster, čo musím robiť, aby som dosiahol večný život?" Ježiš mu odpovedal: "Čo je napísané vo Svätom písme?" Ten mu odvetil: "Milovať budeš svojho Boha celým srdcom, z celej duše a celou svojou silou a svojho blížneho

ako seba samého". Ježiš mu povedal: "Správne si odpovedal. Konaj podľa toho, a budeš žiť."

Ježiš hovorí: Máš milovať Pána, svojho Boha, celým srdcom, dušou, myslou a zo všetkých svojich síl. To je prvé a najdôležitejšie prikázanie. Rovnako dôležité je aj toto: Svojho blížneho máš milovať ako seba samého.

Základné pravidlá pre náš život sú tieto:

Milovať Pána Boha

- Preto sa modlíme
slávime svätú omšu
svätíme nedeľu

Milovať ľudí

- Preto radi pomáhame druhým
poslúchame rodičov
šetrne zaobchádzame s vecami svojimi i s vecami druhých

Byť usilovnými a dobrými

- Preto sa snažíme o dobro
milujeme pravdu
učíme sa zriekať sa.

Načrtni kruh a do neho nakresli výrazný kríž červenou ceruzou.

Tento znak nám pripomína Božiu lásku ku všetkým ľuďom, pretože na kríži z lásky k nám a pre nás zomrel Ježiš. Pripomína nám, že z lásky k Bohu máme byť dobrí aj k ľuďom.

10. časť: Ježiš miluje hriešnikov

Každý človek má svoje túžby a očakáva niečo od druhých. Pouvažuj so svojimi rodičmi a napíš si niektoré príklady:

1. Čo očakávaš od svojich rodičov? _____

2. Čo očakávajú tvoji rodičia od teba? _____

3. Čo očakávaš od Boha? _____

4. Čo očakáva od teba Boh? _____

5. Plníš vždy tieto očakávania? Pouvažuj o tom!

Keď ľudia žijú podľa vôle Božej, môžu byť šťastní. Vidíme, že ani my a ani iní vždy nedodržiavajú Božie prikázania. Priveľa myslíme na seba. Veľmi málo milujeme Boha a ľudí, a tým si škodíme.

Kto však koná zlo a porušuje Božie prikázania vedome a dobrovoľne, ten hreší. Zarmocňuje Boha a previnuje sa voči nemu. Škodí tým **cirkevi**, ostatným ľuďom i sebe samému.

Boh nechcel ľudí ponechať v tejto núdzi osamotených. Poslal nám Ježiša, svojho Syna. Ježiš nikým nepohrda, pretože aj toho najväčšieho hriešnika miluje.

Raz prišiel Ježiš do Jericha. Tam žil colník menom Zachej. Vo svojom živote podviedol veľa ľudí. Vedel, že bol zlý, a iní to

tiež o ňom vedeli. Chcel Ježiša aspoň vidieť, a pretože bol nízky, vyliezol na strom. Ježiš ho uvidel a povedal mu: "Zachej, dnes chcem prísť do tvojho domu." On rýchlo zoskočil zo stromu a s radosťou prijal Ježiša. Zistil, že Ježiš ho má rád. Rozhodol sa začať nový život. Už nechcel viac klamať a každému, koho podviedol, sa usiloval všetko vynahradiť. Chcel sa obrátiť. Ježiš mu ukázal novú cestu. Odpustil mu jeho vinu.

Kto hreší, zarmucuje Boha a previnuje sa voči nemu.
Škodí tým cirkvi, iným ľuďom i sebe samému.

Návody na spytovanie svedomia:

Boh chce, aby sme ho milovali z celého srdca. Preto sa sám seba pýtam:

- Modlievam sa denne?
- Myslel som niekedy na Pána Boha, keď som mal radosť?
- Modlievam sa aj za ľudí, ktorí sú mi blízki /rodičia, súrodenci, kamaráti, učiteľ, kňaz/?
- Zúčastňujem sa v nedeľu na slávení svätej omše?
- Aspoň som sa pomodlil, keď som v nedeľu nemohol ísť na svätú omšu?
- Bol som pozorne účastný na svätej omši?
- Pomáham, aby bolo v nedeľu doma pekne a slávnostne?
- Chodievam pravidelne na náboženskú výchovu?

Boh chce, aby sme milovali aj ľudí. Preto sa sám seba pýtam:

- Pomáhal som rád, keď ma niekto potreboval /rodičia, spolužiaci, starší ľudia/?
- Pozorne som počúval, keď mi rodičia chceli povedať niečo dôležité?
- Kazil som hru?
- Vedel som sa uzmierniť po hádke?
- Udržiava si svoje veci v poriadku?
- Nepoškodil som, alebo nezabudol vrátiť veci druhých ľudí?
- Neukradol som niečo /doma peniaze, veci v škole, tovar v obchode/?
- Kúpil som si vždy lístok na vlak alebo na autobus?

Boh chce, aby sme boli dobrí a usilovní. Preto sa sám seba pýtam:

- Zastal som sa detí, ktorým druhí ubližovali?
- Hral som sa aj s tými deťmi, s ktorými sa nekamarátim?
- Hovoril som pravdu?
- Podvádzal som pri hre alebo pri práci?
- Dal som sa nahovoriť na zlé /kľamstvo, zlodejstvo/?
- Vedel som sa zriecť maškrt, keď som mal na ne chuť?
- Sedel som veľa pri televízore?
- Vstával som načas?

Nakresli, ako Zachej víta Pána Ježiša vo svojom dome.

11. časť: Boh odpúšťa

Istý muž požičal svojmu priateľovi peniaze /1000 Kčs/. Jedného dňa prišiel k nemu a pýtal si peniaze od neho späť. Ten druhý však nemal toľko peňazí, aby mu mohol vrátiť.

Pouvažuj, čo by mohol urobiť ten muž, ktorý si peniaze požičal:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Kto nekoná dobro alebo dokonca koná zlo, ten je dlžníkom voči Bohu i voči ľuďom.

Ježiš nám povedal, ako sa k tomu stavia Boh. Oznamuje nám radostnú zvesť: Boh je ochotný odpustiť a zabudnúť všetky naše hriechy. Odpustí nám, ale niečo aj od nás požaduje. V jednom podobenstve to vyjadruje Ježiš takto: Boha možno prirovnať k pánovi, ktorý chce účtovať so svojimi správcami. Zavolali k nemu jedného, ktorý mu dlhoval 10 000 Kčs. Pretože nemohol zaplatiť, pán nariadil predať celý jeho majetok, aby ním zaplatil dlh. Správca sa hodil pred ním na kolena a prosil: "Maj trpezlivosť so mnou, všetko ti vrátim." Pán sa zľutoval nad ním a odpustil mu celý dlh. Ako správca vychádzal, stretol vo dverách druhého správcu, ktorý mu dlhoval 100 Kčs, a začal od neho tieto peniaze hneď vymáhať. Nepomohli dlžníkove prosby, prvý správca ho dal ihneď uväzniť. Dupočul sa o tom pán a nahnevany si dal predvolať prvého správcu. "Ty zlý správca, tebe som odpustil tvoj celý veľký dlh. Prečo si sa nezmiloval aj ty nad svojím dlžníkom, ako som sa zmiloval ja nad tebou?" Pán ho dal zavrieť, až kým nezaplatil celý svoj dlh. Ježiš dodáva: "Natoľko vám odpustí môj Nebeský Otec, natoľko ste vy dokázali odpúšťať zo srdca svojim bratom".

Môžeme rátať s odpustením našich hriechov, keď ich ľutujeme a sme ochotní odpúšťať druhým.

Ježiš hovorí: Odpustite, aj vám sa odpustí. Preto sa modlíme: Odpusť nám naše viny, ako aj my odpúšťame svojim vinníkom.

Zahrajte sa v skupinke:

Ako môžeme iných ľudí poprosiť o odpustenie?
Ako môžeme druhým ukázať, že im odpúšťame?
Ako môžeme spôsobenú škodu odčiniť?

Zlé slovo

Ako sa to začalo?
Kto z nás je vinný?
Ty alebo ja, alebo zlé slovo, ktoré sme povedali?
Prosím ťa, nechod preč!
Nechceš moju loptu alebo moje známky?
Dám ti aj môj ligotavý kameň,
dokonca aj indiánsky klobúk.
Len prosím ťa, buďme opäť kamaráti.

Namaľuj si obrázok, ktorý by vystihol túto báseň.

S k u p i n a Š / š t u d u j ú c a m l á d e ž /

Touto časťou uzavierame náš prehľad základných ateistických teórií. Uvedieme niektoré novšie smery, ich predstaviteľov a tézy, ktoré hlásajú. Záverom uverejňujeme vyznania významných ľudí, v ktorých sa jasne ukazuje zmysluplnosť a dôležitosť viery pre život človeka.

B II. Neomarxizmus

Predstavitelia:

Herbert MARCUSE /nar. 1898 v Berlíne, zom. 1979 v Starnbergu/.

"Či Boh je alebo nie je, nie je vôbec dôležité. Ide o novú, slobodnú socialistickú spoločnosť, o nového človeka. Kresťanská viera bola iba prechodná, hoci veľmi silná formovateľná histórie. Po rozlúčení sa s kresťanskou vierou človek už nepotrebuje svoje transcendentné poslanie."

Jürgen HABERMAS /nar. 1929 v Düsseldorfe, prof. vo Frankfurtě n. M./

"Nádeje kresťanskej viery sú iba výsledkom ľudskej fantázie."

Milan MACHOVEC /nar. 1925 v Prahe/.

Socialista^s názormi na rozhraní medzi ateizmom a kresťanstvom. Zrieka sa ateistickej tézy neexistencie Boha a sústreďuje sa na Ježišov prínos v osvetlení zmyslu ľudskej existencie. Tvrdí, že Ježiš nám ukázal dokonalú ľudskosť, a že aj dnes je dôležitou postavou, s ktorou sa veľa ľudí stotožňuje.

Ernst BLOH /nar. 1885 v Ludwigshafene, zom. 1977 v Tübingene/.

Hoci bol rozhodným ateistom, nešlo mu len o kritiku náboženstva, ale si všímal aj jeho konštruktívno - revolučný prínos. O kresťanstve tvrdí: "Iba ateista sa môže stať dobrým kresťanom a iba kresťan sa môže stať dobrým ateistom". Ježiš bol pre neho "tribúnom ľudstva", ktorý hlásal vytvorenie kráľovstva slobody nenásilnou revolúciou. Nakoľko toto kráľovstvo nemá mať nijakého panovníka, vychádza mu, žeby malo byť ateistické.

Roger GARAUDY /nar. 1913 v Marseille/.

Jeho presvedčením je, že komunizmus by mohol a mal prevziať najlepšie prvky kresťanstva. K tomu je potrebný stály dialóg medzi oboma svetonázormi. Garaudy vidí Boha ako dynamizujúcu silu vo svete a v človeku, menej však ako transcendentného pána celého stvorenstva.

C Ateizmus v mene vedeckého pokroku

C I. Neopozitivismus

Rudolf CARNAP /nar. 1891 vo Wuppertale, zom. r. 1970 v Santa Monica/.

Hlása, že všetky tvrdenia, ktoré nie je možné empiricky overiť, sú nezmyselné. Sem patria potom aj metafyzické a teologické závery /napr. tvrdenie o Bohu/, ktoré nemožno logicky dokázať.

Ludwig WITTGENSTEIN /nar. 1889 vo Viedni, zom. r. 1951 v Cambridge/.

Jeho známy výrok je: "O čom sa nedá hovoriť, o tom treba mlčať". Tým sa stáva existencia Boha "visiaca vo vzduchu". Vychádza mu z toho, že "Boh sa nezjavuje vo svete". Napriek tomu ostávajú náboženský život a etické konanie zmysluplnými, pretože: "Jestvuje...nevysvetliteľné".

Bertrand RUSSELL /nar. 1872 v Trellecku, zom. r. 1970
v Penhydendreathe/.

"Viera v Božiu existenciu, v božstvo Ježiša Krista a v nesmrteľnosť duše je nesprávna. Náboženstvo udržiava ľudí v nevedomosti, aby im mohlo nanútiť svoju náuku. Náboženstvu treba uprieť zásluhu o slobodu a pokrok ľudstva".

C II. Evolučný humanizmus

Julian SORELL HUXLEY /nar. 1887 v Londýne, zom. r. 1975
tamtiež/.

"Náboženstvo je psycho-sociálnou pomôckou človeka, ktorou si vysvetľuje svoj osud a sprístupňuje zážitok svätosti a transcendentna. Človek má príležitosť vytvoriť zo seba boha - človek je sám sebe najvyšším bytím a cieľom".

D Tzv. kresťanský ateizmus

Dorothee SOLLE /nar. 1929 v Kolíne n. Rýnom, evanj. politická teologička/.

Kritiku náboženstva vyslovuje v mene kresťanskej teológie /tzv. "teológia smrti Boha"/ s cieľom historickej očisty náboženstva. "V Boha musíme veriť ateisticky, t. j. akoby nebol. Tým sa stanú predstava Boha a jeho uctievanie čistými t. j. zbavia sa akéhokoľvek mytologizovania."

E Praktický ateizmus

Možno povedať, že ide o najrozšírenejšiu formu ateizmu v súčasnosti. Týka sa aj viacerých pokrstených kresťanov, ktorí žijú v súkromnom a spoločensko-pracovnom živote tak, akoby Boh neexistoval. Nepopierajú ho, ale ho ignorujú, pretože ich nezaujíma. Vyjadrené slovami existencialistu Jeana Ameryho /nar. 1912 vo Viedni, zom. samovraždou 1978 v Salzburgu/: "Chcem vedieť, kto je Boh? Je mi ľúto, ale nechcem."

K týmto ateistickým smerom uvádzame nasledovné vyznania niektorých významných osobností, ktoré podporujú vieru:

1. Prírodné vedy nestoja dnes pred prírodou iba v úlohe pozorovateľov, ale samé sa považujú za účastníkov hry medzi prírodou a človekom. Vedecká metóda postupného roztriedenia, vysvetlenia a zaradenia si je vedomá svojich hraníc. Tie sú stanovené tým, že metóda mení a pretvára predmet výskumu, takže o predmete nie je možné uvažovať oddelene od metódy. Tým prestáva byť svetonázor založený na tzv. vedeckom základe /opierajúci sa o výsledky prírodných vied/ skutočne prírodovedeckým. - Heisenberg

2. Človek potrebuje prírodné vedy na poznávanie, náboženstvo však na konanie. Pre poznávanie predstavuje jediný pevný východiskový bod uznanie pravdivosti našich zmyslov. Predpoklad zákonitosti v prírode tu slúži iba ako dôvod na formulovanie plodných otázok a pochybností. Pre konanie je táto cesta neschodná, pretože stojíme uprostred života a musíme robiť bezprostredné rozhodnutia. Aby boli naše životné rozhodnutia správne, k tomu nás neprivedú zdĺhavé vedecké skúmania, ale jasné vedomie, ktoré získame z priameho spojenia s Bohom. Ono nám pomôže uchovať si vnútornú stálosť a duševný pokoj, ktoré musíme považovať za najvyššie životné dobro. Ak navyše priradíme Bohu okrem jeho všemohúcnosti a vševedúcnosti aj atribúty dobra a lásky, tak človek, ktorý ho uznáva, nájde v ňom najvyšší pocit šťastia. Proti tejto predstave sa zo strany prírod-

ných vied nedá nič namietat', pretože tieto etické otázky nepatria do ich kompetencie. - Planck.

3. Pri stretaní sa zo životnou realitou veľmi často vidíme a pociťujeme nepravdivosť hesla - "Najvyšším bytím pre človeka je človek". Ak má byť človek pre človeka najvyšším bytím, kto je tento človek? Má to byť konkrétny človek? Alebo je to človek budúcnosti? Ak je to druhé pravda, tak potom v mene tohto ideálu sa konkrétny človek stáva nedôležitý a nemôže byť pre ľudí najvyšším bytím. - Gollwitzer.

4. Boh sám nás vyvedie zo všetkých našich prípadných fantastických predstáv o ňom. Zjavil sa Pavlovi a dáva nám v znakoch sústavne najať, že je živým Bohom, ktorý nie je stvorený na náš obraz a už vonkoncom nie je našou idealizovanou predstavou. - Geiger.

5. V 20. storočí ukázala moderná teológia takéto obrazy Boha: Boh ako absolútna budúcnosť /Rahner/, Boh ako odpoveď na posledné "odkiaľ" a "k čomu" ľudskej existencie /Braun/, Boh ako posledný dôvod, že človek nekapituluje /Hromádka/, že my, dnešní marxisti, pri posudzovaní týchto teórií už presne nevieme, či sme ešte vôbec ateisti, a už vôbec nevieme, prečo by sme tieto názory mali radikálne odmietat'. Čím je niekto menej marxistom, tým viac odmieta kresťanstvo. A naopak, čím je niekto náročnejší, tým viac sa môže zo staro- a novozákonného posolstva učiť a považovať kresťanov za spojencov a bratov. - Machovec.

Ateistické teórie chcú bojovať proti tomu, čo je najbyťostnejšou túžbou duše človeka - proti Bohu. O jeho veľkom význame pre dejiny sveta píše nositeľ Nobelovej ceny za literatúru H. Böll v diele Život bez Krista.

Dávam si veľa otázok, najviac však jednu: "Ako je možné, že 800 miliónov kresťanov zmôže tak málo v tomto svete teroru, násilí a strachu?" "Vo svete máte súženie", povedal Kristus, "radujte sa však, ja som premohol svet". Cítim, počujem a pozorujem, že kresťania ako nasledovníci Krista len veľmi málo oslobodzujú svet od strachu: od strachu detí, chorých, černochoch, Židov. Kresťanský svet by mal byť svetom bez strachu. Naš svet nebude kresťanský, kým sa strach nezmierni. Aj strach zo smrti, aj strach zo života a z ľudí, strach pochádzajúci z moci a okolností, strach pred hľadom a mučením, strach z vojny...

Kresťania nepremohli svet, ale vnorili sa doňho, a nechali sa ním premôcť... Dnes človek často nie je kresťanom, ale iba patrí do kresťanského tábora; človek neverí v Krista, ale iba používa jeho meno.

Napriek tomuto všetkému je však nasledovná predstava oveľa smutnejšia: Ako by vyzeral tento svet, keby po ňom prešiel valec histórie, v ktorej by nebolo Krista... Predstavte si hrozný sen, v ktorom by bol pohanský svet skutočnosťou. Svet, kde by sa dôsledne praktizovala bezbožnosť, kde by ľudia boli vydaní do ľudských rúk, ktoré nikdy nedržali evanjelium. To evanjelium, ktoré nikomu nedáva oprávnenie na útlak, smrť, násilie.

Tam, kde sa medzi kresťanmi uskutočňuje milosrdenstvo, tam svet žasne nad jeho silou. Preto 800 miliónov ľudí na tomto svete má možnosť dostať svet do úžasu. Žiaľ, robia to iba niektorí!

Aj tomu najhoršiemu kresťanskému svetu by som dal prednosť pred najlepším pohanským, pretože v kresťanskom svete je priestor pre tých ľudí, ktorým ho nijaký pohanský svet nedal: pre postihnutých a chorých, pre starých a slabých.

Verím v Krista a verím, že 800 miliónov kresťanov na zemi môže zmeniť jej tvár. Predstavme si svet, na ktorom by nebolo Kristovho

svetla. Som presvedčený, že takýto svet by samotných ateistov urobil Kristovými očakávatel'mi."

Prešli sme jednotlivými ateistickými smermi a mohli sme vidieť nejednotnosť, zmatok a nedokonalosť argumentov jednotlivých teórií. O to viac si uvedomujeme vieru ako veľký dar. Záverom pri-nášame vyznanie viery, v ktorom sa ukazuje jej krása a aktuálnosť pre dnešného človeka:

V Ježišovom svetle a s jeho silou môžeme v dnešnom svete opravdivo ľudsky žiť, konať, trpieť a zomierať skrz-naskrz pre-niknutí Bohom a v úplnom oddaní sa službe človeku.

V Ježišovom svetle a s jeho silou nepodľahneme mocným vplyvom sveta - jeho hospodárstvu, vede a rozdeleniu, jeho idolom, jeho modlám majetku, pôžitkov a moci. Vo viere v Boha slúžime svetu, ale mu nepodľiehame. Dôverujeme zmyslu dejín a budúcnosti zmiereného sveta.

V Ježišovom svetle a v jeho sile môžeme aj v dnešnom svete volať Boha svojím Otcom, v tajomstve jeho lásky môžeme dostať od-pustenie svojich vín a na konci sa môžeme stať účastnými víťazstva nad hriechom a smrťou.

Z OHLASOV NA BULLETIN RODINNÉ SPOLOČENSTVO

Mala som možnosť čítať váš časopis. Veľmi si vážim skutočnosť, že v ňom naozaj nachádzame odpovede na otázky, ktoré nám dáva kaž-dodenný život, spoločnosť, kultúra i komunikačné prostriedky, ako to bolo napísané v úvode prvého čísla. Časopis je po obsahovej stránke veľmi hodnotný. Určite bude rodinám, ktoré si ho pozorne preštudujú a berú náboženský život vážne, dobrým radcom a pomoc-níkom. Vďaka vám za obetavosť. Želám vám, aby Pán Boh bohato odme-nil vašu záslužnú prácu.

Čitateľka z Piešťan

Píšem priebežne o tých príspevkoch, ktoré som si prečítal. Poradie, v ktorom píšem, zodpovedá poradiu, v akom som príspevky čítal.

V 3. čísle ma ako prvý zaujal článok Katechéza, najmä jeho časť pre študujúcu mládež. Ateizmus je pre väčšinu našich ľudí cudzie slovo znamenajúce "popieranie Boha", poprípade "boj proti Bohu", ale čo všetko sa za týmto slovom skrýva, len málokto vie. Ľuďom obyčajne splýva ateizmus s materializmom, alebo ešte lepšie povedané s marxisticko-leninskou filozofiou. Tento príspevok uka-zuje, že ateizmus nie je výmysel naše doby, nášho storočia, ale že je asi taký starý ako ľudstvo samo. Po jeho prečítaní sa čitateľovi môžu "otvoriť oči": Tí, čo sa dnes ohánajú ateizmom, vlastne "ne-objavili Ameriku", iba pozbierali to, čo im vyhovuje, a dali tomu novú nálepku. To je prvé poučenie z článku. Druhým poučením je zis-tenie, že teizmus a ateizmus by mohli a vedeli inteligentne súperiť o priazeň ľudí. A hneď za týmto zistením sa vnucuje otázka, prečo tak nerobia? Ten, kto dospel k tejto otázke, hneď vzápätí nájde aj odpoveď. Je to strach pred konfrontáciou na otvorenej scéne.

Mám však drobnú pripomienku. Pri výbere argumentov proti ateizmu treba dávať pozor, aby vyzneli aspoň tak vierohodne ako ar-gumenty toho-ktorého ateistického smeru. Netreba zamlčovať argu-menty ateistov, ale logiku protiargumentov treba vybudovať tak, aby presvedčili aj ateistu. Väčšina protiargumentov uvedených v článku má takýto charakter, a to je správne.

Ďalej si myslím, že pri každom ateistickom smere /Feuerbach, Freud, Nietzsche, Sartre - poslední dvaja zo 4.čísła/ by sa mohlo uvádzať poučenie pre kresťanov tak, ako je to v prípade Feuerbachovho humanistického ateizmu.

Báseň Jevgenija Jevtušenka na mňa veľmi zapôsobila. "Ale iba ľudskú povinnosť vidím v tom, prečo ma za to nazývať smelým". Vidíme aj my svoju ľudskú povinnosť? Neskrývame sa so svojím zbožným kresťanským životom iba v kostoloch? Dokážeme vyjadriť svoj názor aj inak ako automatickým "hlasovaním za"? Dokážeme sa zastat svojho blížneho, keď sa mu deje krivda? Nepokladáme to za príliš veľké hrdinstvo, za bláznivé riziko?

Cyrilometod. Oslavná báseň ukazuje svätcov aj ako obyčajných ľudí a nám hovorí, aby sme si nemysleli, že my nič nemôžeme robiť, že my nemôžeme byť svätí. Žili azda sv. Cyril a sv. Metod v lepšej dobe, v lepších podmienkach ako my?

Voľný čas a dovolenka. Súhlasím a dodávam: Veď naozaj, kam sa ponáhľame so sklonenými hlavami a zatúpanými zubami? Nepohybujeme sa životom iba na základe zotrvačnosti? Využime dovolenku na zastavenie sa. Zdvihnime hlavu a rozhliadnime sa okolo seba. Zahľadme sa do diaľky, či nevidíme cieľ svojej cesty. A keď nestačí zdvihnúť hlavu, vyšplhajte sa aspoň na najbližší dostupný vrchol, kopec, aby sa nám výhľad zlepšil, horizont rozšíril. Ohliadnime sa po takomto kopci, a to vo fyzickom aj duchovnom slova zmysle.

Zo 4. čísla ma najviac zaujalo Vyznanie učiteľky. Asi preto, že jej postaju/takmer do každej podrobnosti/ rozumiem, a stotožňujem sa s ňím. Problémy so správnym postojom k životu sa najvýpuklejšie prejavujú v našom súčasnom školstve. Tu najviac došlo k deformáciám. Priznám sa, že mám veľké obavy o svoje školopovinné deti, o ich jednostrannú školskú výchovu. Boh predsa stvoril človeka na svoj obraz, dal mu rozum a slobodnú vôľu. Ako má človek uplatniť svoju slobodnú vôľu, keď je jeho rozum veľakrát zaprataný množstvom nepotrebných harabúrd rýchle podliehajúcich skaze, ktoré by bolo treba neustále prezerat a tie skazené ihneď vyhadzovať? A naše školstvo, okrem mnohých potrebných informácií, vlieva do hláv našich detí veľa takýchto harabúrd, a čo je horšie, často učitelia oberajú deti o správne morálne princípy. A to je škoda, lebo postava učiteľa, jeho názory zostávajú vryté v duši dieťaťa po celý život. Vieme, že učitelia v súčasnosti to nemajú ľahké, a preto o to viac fandiím takým, ako je. pisateľka Vyznania učiteľky.

Možno sa na mňa nahneváte, ale aj tak chcem vyjadriť svoj názor na Rozhovor s 9-ročnou veriacou žiačkou. Alebo to je lacná, vymyslená rozprávka pre deti, alebo autor niečo počul a niečo si "pribásnil". Neskúšal som to, ale si myslím, že podobné "rozhovory" sa dajú vyrábať na bežiacom páse.

Držím vám palce do budúcnosti. PBJK.

J. Bahnovský

Poznámka redakcie:

Rozhovor so žiačkou je samozrejme pravdivý a bez akéhokoľvek pribásovania. Jeho autentičnosť sme nechceli narušiť nijakými zásahmi okrem zašifrovania mien a miestnych údajov.

RIEŠENIE VIANOČNEJ SKLADAČKY

Milí priatelia,

dúfame, že ste si vo voľných chvíľach strávených v kruhu svojej rodiny našli čas aj na vyplnenie a riešenie skladačky z piateho čísla Rodinného spoločenstva.

Pre vašu kontrolu uvádzame znenie priloženej tajničky:
"Sláva Bohu na výsostiach" /Lk 2,14a/.

Ak sa vám nepodarilo zložiť podľa návodu betlehem, tak sa netrápte. Pokúste sa ho zložiť znovu, ale hlavne vytvárajte miesto pre narodenie Krista vo vašich srdciach a rodinách po celý tento rok.

X X X X X

BOŽSKÉ SRDCE, BUĎ S NAMI,
KRAĽUJ, PANUJ NAD NAMI,
NECH SA V NAŠEJ RODINE
ŽIVOT VIERY ROZVINIE.

Mária, Pomocníca kresťanov, oroduj za nás !

František bol synom obchodníka a látkari. Narodil sa v jednom z mnohých obchodných a remeselných centier Talianska, v meste Assisi. Často myslel na zručných remeselníkov, ktorí nemohli opustiť svoje dielne, na poorných obchodníkov, ktorí nemohli zatvoriť svoje krámkové alebo odbočiť z ciest, ktoré ich viedli na domáce a zahraničné trhy, aby sa nechali poučiť vo viere vo vtedajších kláštoroch. Preto vymyslel "lietajúcu kázeň". Chodil z kraja do kraja z mesta do mesta, kázal jednoducho, jasne, krátko a tak, aby bezprostredne objasnil pravdy viery.

Kto chce, aby chápal, je potrebné, aby aj dobre videl. Preto František nielen kázal, ale aj ukazoval. Tu je niekoľko ukážok z toho, ako názorne vysvetľoval pravdy evanjelia:

Aby ukázal, ako sa zrieka pozemského majetku kvôli nebeskej radosť, vyzliekol sa v assiskom biskupskom paláci, vrátil odev otcovi a skryl sa pod biskupov plášť.

Aby dokázal, ako sa vzdáva násillia, bohatstva, vlastníctva, pôžitku, odhodil svoj pás a opásal sa zauzleným špagátom. ... tom čase sa všetko nosilo v páse - meč, meštec, písacie potreby, rukavice.... Tým, že odhodil kožený opasok, František ukázal, že sa zrieka mešca bohatstva, písacích potrieb na písanie zmlúv, rukavíc elegancie atď.

Aby ukázal, ako sa môže láska prejavovať hrubým spôsobom, objal jedného z malomocných, ktorým sa všetci vyhýbali.

Aby dokázal, že sa ukrutnosť premieňa na dobro, išiel v ústretu vlkovi z Gubbio a bratsky mu podal ruku.

Aby ľudia pochopili, ako všetci chápu lásku, kázal aj vtákom, ktoré zastali a počúvali ho.

Aby ľuďom ukázal, koľko Ježiš na zemi trpel, vymyslel prvé krasle v lese na pokraji mesta Greccio....

Takto môžeme pokračovať až o jeho smrti, keď si želal, aby ho zložili z postele na holú zem. Aby sa narodil, nikdy sa chce vrátiť matke zemi.

Každý Františkov čin je viditeľné poučenie. Slová vždy sprevádzal činmi. Nebol teoretik učenia ani politiky. Bol svätcom

a ako taký, koci nechtiac, stal sa umelcom, politikom a vodcom. Jeho príklad lásky a poníženia postučil na to, aby ho nasledovali nielen jeho žiaci, ale aj umelci i vedci, robotníci i politici, mladí i starí, ktorí pochopili vážnosť okazu lásky, ktorú všetkým priniesol Kristus a ktorú znova oživil František Assiský, brat všetkých stvorení.

Na nasledujúcich stránkach sa dozviete, ako sv. František žil, pracoval a zápasil o viac lásky a pochopenia vo svete.

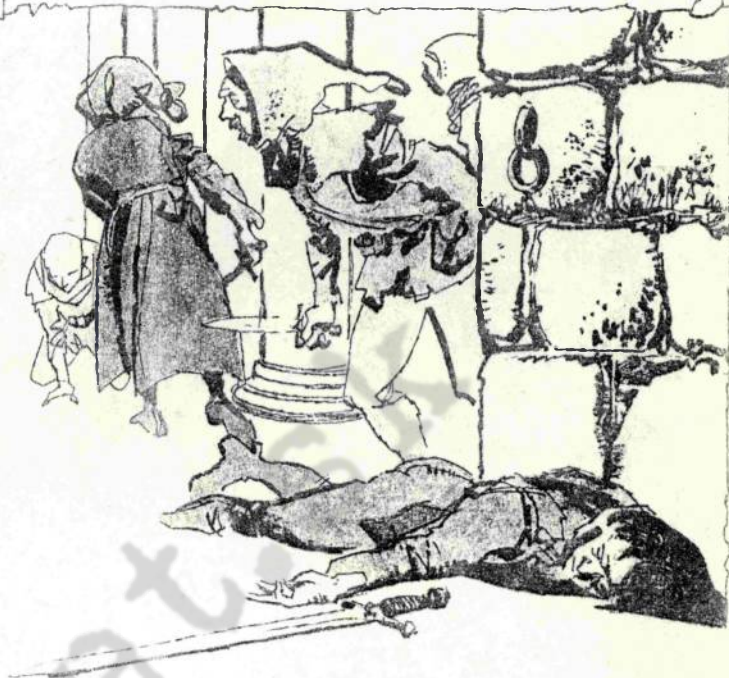
AKO SA FRANTIŠEK,
KVET ASSISKEJ MLÁDEŽE,
PRIBLIŽNE V ROKU 1200,
TÚŽIL STAŤ VOJNOVÝM HR-
DINOM. BOH, MAL VŠAK
S NÍM INÝ PLÁN.

BÚRLIVÝ MLADÍK

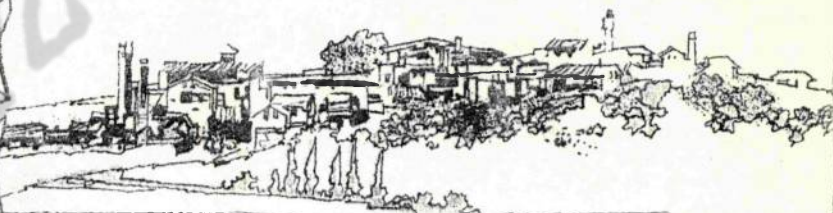
ZAČATKOM 12. STOROČIA V ČASE
KAPÁT A NEUSTÁ-
LYCH BOJOV, KEĎ
SA NA KOPCOCH
OPEVŇOVAU HRADY
A ĽUDIA SA
PRIPRAVOVALI NA
OBRANU A BOJ...

... KEĎ VOJNA ČASTO PUSTOŠILA
MESTÁ A NIČILA POLIA A ÚRODU...

... V ASSISI SA NARODIL
FRANTIŠEK, KTORÝ CELÝ SVOJ
ŽIVOT BUDE KÁŽAŤ A STANE
SA SYMBOLOM VŠEO BEČNEHO
BRATSTVA.

ČOSKORO SA STAL
VODCOM MLADÝCH ROVES-
NÍKOV, VESELÝCHA
BEZSTAROSTNÝCH, NA
RADOSŤ SVOJHO OTCA
PIETRA BERNARDONEHO
KTORÝ BOL BOHATÝM
OBCHODNÍKOM.

MATKA IVANA, PREZYVANÁ PÍKA,
NAUČILA HO UHLADENÝM SPÔSOBOM,
KTORÉ SA ZRÁČILI AJ Z JEJ ROZPRÁVA-
NIA O ČUDNÝCH VÝAZNÝCH ČINOCH.

...A VTEĎ ORLANDO
VZAL MEČ: O MEČNÓJ
AKÝ SI PEKNÝ, LESKLÝ!

SEN O SLÁVE VÝAZA STAĽE VIAC ZACHVACOVAL
SRDCE MLADÉHO FRANTIŠKA.

NENÁM RÁD OTCOVU
PRÁCU! NECHCEM BYŤ
OBCHODNÍK!
BUDEM VÝAZOM...
STANEM SA VEĽKÝM
VOJVODCOM!

ROK 1202.
NIEKTORÍ RITIERI
Z ASSISI SA PRIPRA-
VUJÚ NA ODCHOD DO
PUGLIA. PONAHLA-
JÚ SA NA POMOC
STATOČNEMU GRATE-
ROVI Z BRIENNE.
TEN BOJUJE PROTI
UCHVATITEĽOVI TRO-
NU, KTORÝ PATRIL
FRIDRICHOVII. FRAN-
TIŠEK IDE S NIMI.

POZRITE NA FRAN-
TIŠKA, VYZERA AKO
PRINC!

LEN SA SMEJTE...
VRATIM SA AKO VÍTAZ.
POBIJEM STOVKU NE-
PRIATEĽOV A DRUHÚ STOV-
KU PRIVEDIEM DO
ZAJATIA.

ZOBUĎ SA, FRAN-
TIŠEK, TU NEMÁ
ŽART MIESTO.

NEŽARTU-
JEM ANI JA!
DAJ POZOR,
INAK ŤA
PREBODNEM.

PONAHLÁTE
SA, MLADENCI,
IDEME! NA
KONE!

PRIPRAVE-
NI STE URODZENÝ
PANET' NA VÁS
PRIKAZ.

ZBOHOM,
MATKA!

DAVAJ SI PO-
ZOR, SYNAK...
ZBOHOM!

NO TAK NE-
PLAČ, PROSPEJE
MU TO, UVIDIS...
ZBOHOM, FRANTI-
ŠEK!

FRANTIŠEK SA UŽ VIDEL
OBKLOPENÝ SLÁVOU
PRÍCVALTĽOVI Z BRIENNA

NO PRÍŠIEL LEN DOSLOLETA. UŽ PRI PRVOM
ODDYCHU ZAČA POUŽYBOVAŤ.

NEMOŽEM VYDRŽAŤ ANI JEDE
ACHCEL SOM SA ZAHŇAŤ NĚC

ČO JE TO O NOC
MAM HORÚČKU. UŽ
VSETCI POKOJNE ODDY-
CHUJÚ, LEN JA POTRE-
BUJEM SVIEŽI VZDUCH.
NEMOŽEM DLHŠIE
ZOSTAŤ V TEJ O
ŽELEZNEJ KOŤE!

AHA, TERAZ A TÍM
LEPŠIE! ALE ČO
ZOSTALO ZO
OSLÁV?

NEVIEM...
AJAK TO NIE JE
MOJA CESTA?
ALE ČO MÁM
ROBIŤ?
Ó, PANE, POVEDZ
MI, ČO MÁM RO-
BIŤ.
MÁM SA VRÁTIŤ
DO ASSISI?
A ČO POVIEM
OTROVI?
A POTOM?!